

Špeciálna základná škola s vyučovacím jazykom maďarským

Magyar Tannyelvű Speciális Alapiskola

Hviezdoslavova 24

979 01 Rimavská Sobota

**Obsah vzdelávania
pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi
vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím
s vyučovacím jazykom maďarským**

7. ročník

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Slovenský jazyk a slovenská literatúra

Hodinová dotácia učebného predmetu

Slovenský jazyk a slovenská literatúra	7. ročník
ŠVP	2
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	2

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Výchova a vzdelávanie žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) je zameraná na ich komplexné rozvíjanie, rovnako ako výchova a vzdelávanie všetkých žiakov, bez ohľadu na ich počiatočný potenciál počas ich povinnej školskej dochádzky na základnom stupni vzdelávania. S ohľadom na špecifiká pervazívnych vývinových porúch je však potrebné prispôbiť obsah výchovy a vzdelávania v každom vyučovacom predmete hlavnému cieľu – prostredníctvom primerane prispôbeného prostredia a pedagogického prístupu formovať žiaka tak, aby sa jeho život, napriek pretrvávajúcemu stavu jeho zdravotného postihnutia, podarilo čo v najvyššej miere priblížiť životu, ktorý jemu a jeho okoliu nebude spôsobovať závažnejšie problémy v spoložití. Tomuto účelu slúži aj vyučovací predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra pre žiakov s AU alebo PVP s MP v škole s vyučovacím jazykom maďarským. Pri predpoklade, že materinským jazykom týchto žiakov je jazyk maďarský, je zrejmé, že cieľom vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra ako cudzieho jazyka, bude najmä vytváranie určitej slovnej zásoby týkajúcej sa bežného života. V závislosti od schopností jednotlivých žiakov úlohou učiteľa je naučiť ich porozumieť najbežnejším slovenským slovám a jednoduchým vetám, ustáleným výrazom, v zvukovej, prípadne v písanej forme a pre tých, ktorí budú schopní osvojiť si základy slovenského jazyka s dostatočnou slovnou zásobou, tiež základnej konverzácii.

Pre žiakov s AU alebo PVP s MP s vyučovacím jazykom maďarským (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP s VJM“) je vyučovanie slovenského jazyka a literatúry zaradené do vzdelávania od tretieho ročníka. V treťom ročníku, t. j. v prvom roku vyučovania slovenského jazyka sa diagnostikujú predpoklady pre prijímanie a schopnosť osvojovania si cudzojazyčnej alternatívy pre slová, ktoré žiak pozná v materinskom jazyku.

Organizácia vyučovania predmetu slovenský jazyk a literatúra nie je členená na vopred určené zložky (gramatika, slohová výchova a pod.) ako organizácia vyučovania predmetu maďarského jazyka. Pri blokovom vyučovaní, ale aj pri organizácii vyučovania prostredníctvom bežného typu vyučovacích hodín, sa však odporúča každú vyučovaciu jednotku členiť na viac častí a to podľa pedagógovho uváženia. Na základe vývinového potenciálu žiaka možno časť vyučovacej jednotky venovať rozvíjaniu porozumenia slov slovenského jazyka zvukovou formou, prepájať ju s učením vnímania obrazu preberaného pojmu v písanej podobe, nácviku ich písania a pod.

Pre vyučovanie predmetu slovenský jazyk a literatúry je potrebné využívať slovný a obrazový materiál, na začiatku obrázok vždy spolu so slovom, neskôr oddelene – ku kartičkám s obrázkami bez slov, sa slová budú priradovať. Vychádza sa pritom zo skutočnosti, že žiak s AU alebo PVP, bez ohľadu na to, či má alebo nemá mentálne postihnutie, môže byť v niektorých prípadoch vnímavejší voči symbolom – písmenám, resp. celým slovám, než voči zvukovej podobe reči, od ktorej je závislý pri udržaní si v pamäti iba sluchový vnem. Pre týchto žiakov je vhodné využívať niektoré časti učebnice pre žiakov s autizmom od autorky A. Šedibovej s názvom *Moje učenie*, vydané pre žiakov s AU alebo PVP v slovenskom jazyku.

Dôležité je mať na zreteli, že u žiaka s pervazívnou vývinovou poruchou úspech vo vyučovaní určitého vyučovacieho predmetu, a teda ani v predmete slovenský jazyk, nezávisí výlučne od jeho rozumového potenciálu. Ochota žiaka spolupracovať však často závisí od pedagogického majstrovstva vyučujúceho.

Žiak môže mať svoj individuálny plán vzdelávania v tomto vyučovacom predmete vypracovaný tak, že sa mu z troch úrovní obsahu predmetu, vyberie tá úroveň, pre zvládnutie ktorej má dostatočné predpoklady, na základe doterajších výchovno-vzdelávacích výsledkov.

Okrem medzipredmetových vzťahov, v rámci ktorých je vhodné niektoré osvojované pojmy v slovenskom jazyku upevňovať v iných vyučovacích predmetoch, je vhodné do prebiehajúceho procesu budovania a upevňovania slovnej zásoby v slovenskom jazyku zapojiť tiež jeho rodinu.

Obsah vzdelávania je zostavený podľa jednotlivých ročníkov. V každom ročníku sú určené tri úrovne, podľa ktorých sa pri vyučovaní slovenského jazyka postupuje a to:

1. úroveň – najnižšia, kladie na žiaka minimálne nároky,
2. úroveň – stredná, kladie na žiaka nároky na strednej úrovni,
3. úroveň – kladie na žiaka nároky na najvyššej úrovni.

Systém pri vyučovaní podľa úrovní stanovených obsahom vzdelávania pre žiakov s AU alebo PVP s MP. Žiak môže v každom vyučovacom predmete postupovať na rôznej úrovni, na základe jeho schopností alebo prirodzenému inklinovaniu k problematike, ku ktorej sa vzťahuje vyučovací predmet. Je možné, že žiak, ktorý v iných vyučovacích predmetoch postupuje na 3. úrovni, v predmete slovenský jazyk môže postupovať iba na 1. úrovni a naopak. Tiež je možné, že v určitom období v priebehu jedného ročníka bude potrebné prejsť na inú úroveň učebných osnov, než ktorá bola pôvodne určená.

Pri vyučovaní predmetu slovenský jazyk sa využívajú tie vyučovacie metódy a formy, ktoré sú účinné u príslušného žiaka v iných vyučovacích predmetoch, v predchádzajúcich ročníkoch. Niektoré formy práce sú naznačené priamo v texte obsahu predmetu, ktoré však nie je nutné striktne dodržiavať, ak pedagóg pozná vlastné, už osvedčené a využiteľné formy a metódy práce s konkrétnym žiakom, ktoré sú uplatniteľné aj v tomto vyučovacom predmete.

Odporúča sa žiakovi viesť osobný slovník slovenských slov, najmä na najnižšej a strednej úrovni počas celej žiakovej dochádzky do školy. Na najvyššej úrovni aspoň v treťom a štvrtom ročníku, ak si žiak slovnú zásobu slovenských slov začína vytvárať iba na hodine slovenského jazyka. Ak žiak slovenský jazyk už používa v mimoškolskom prostredí, osobný

slovník nie je nutnosťou. V osobnom slovníku žiaka je vhodné mať od začiatku vyčlenené - oddelené časti pre podstatné mená každej témy. Ku každej téme sa budú postupne vpisovať ďalšie preberané podstatné mená a to v priebehu všetkých ročníkov. Samostatnú časť v osobnom slovníku žiaka budú tvoriť slovesá, ďalšiu príslovky, prídavné mená a samostatnú časť vytvoríme aj zámenám. Vhodné je samostatne vpisovať nacvičované frázy a otázky, resp. odpovede, ktoré žiaka učíme ako ustálené výrazy, ako napr.: „Ďakujem. Prosím si. Nech sa páči. Neprosím si. Dobrý deň! Dovoďenia! Dobrú chuť! Kde ideš?“ a pod.

Časové vymedzenie pre nadobúdanie jednotlivých vedomostí, zručností a návykov sa prispôsobuje individuálnym potrebám žiaka. Dôležité je postupovať tak, aby žiak nebol nárokmi na jeho výkon preťažovaný, nakoľko požiadavky stanovené týmto obsahom predmetu sú len orientačné. Je daná možnosť posúvať alebo presúvať jednotlivé témy v časovom slede podľa zváženia pedagóga. Treba dbať na to, aby sa neprekračovala únosná miera upútavania žiakovej pozornosti príliš dlhým zotrúvaním na jednej téme, ak nie je schopný naučiť sa slovo v nami určenom čase podľa rozčlenenia obsahu predmetu do individuálneho plánu žiaka. Ak prejdeme na ďalšie slovo, resp. slová, k neupevnenému slovu sa vraciame na ďalších hodinách. Nie je však v záujme striktného dodržania stanoveného časového postupu vhodné prejsť na ďalšiu tému, ak žiak pri rozvíjaní slovnej zásoby potrebuje dlhší čas na jej upevňovanie, než sme si stanovili.

Dôležité upozornenie

Ak žiak prichádza z prostredia, v ktorom sa so slovenskými slovami alebo s vyjadrovaním sa v slovenskom jazyku už stretáva, je potrebné v spolupráci s rodičom zistiť jeho vlastnú úroveň porozumenia alebo používania slovenského jazyka. Zistená skutočnosť sa zohľadní pri určení úrovne učebných osnov pre takéhoto žiaka. Je možné tiež priamo prejsť na niektorú z úrovní vyššieho ročníka, než toho, ktorý žiak práve navštevuje, alebo obsah vzdelávania v tomto vyučovacom predmete možno prispôbiť konkrétnemu žiakovi tak, že jednotlivé témy sa obohacujú individuálne zostaveným rozširovaním slovnej zásoby, zlepšovaním výslovnosti, konverzačnými cvičeniami, učením sa riekaniek, piesní, hraním sa hier s využitím slovenského jazyka a pod.

Pri vyučovaní slovenského jazyka sa plnia ciele, po dosiahnutí ktorých bude žiak s AU alebo PVP s MP schopný vnímať slovenský jazyk ako komunikačný prostriedok. Ak sa ocitne vo výlučne slovenskom prostredí, je dôležité, aby bol schopný reagovať na nadväzovaný kontakt a vyjadriť svoje potreby. Okrem toho je pre žiaka prínosom, ak dokáže priradiť význam slovám, ktoré okolo seba vidí napísané, ktoré začuje v bežnom živote, resp. slová, ktoré sa vyskytujú v rozprávkach, filmoch, s ktorými sa stretne v slovenskom jazyku.

Hlavnými cieľmi, ktoré sa snažíme dosiahnuť pri vyučovaní v predmete slovenský jazyk, sú najmä:

- schopnosť vnímať a používať iný, než materinský jazyk,
- rozumieť najbežnejším pojmom, výrazom a výzvam v slovenskom jazyku,
- vyjadrovať svoje potreby a požiadavky v slovenskom jazyku,
- čítať s porozumením od jednotlivých slov až po súvislé vety a text v slovenskom jazyku,
- napísať slovo v zmysle pomenovania svojej potreby, požiadavky alebo požiadavku vo forme vety v slovenskom jazyku,
- osvojiť si konverzáciu v slovenskom jazyku.

Rôzna úroveň dosiahnutej schopnosti žiaka naučiť sa používať slovenský jazyk závisí od postavenia cieľov pre konkrétného žiaka na základe jeho dispozícií a od ich naplnenia prostredníctvom správne volených vyučovacích foriem, metód a prostriedkov. Postupuje sa od schopnosti nadviazať sociálny kontakt v slovenskom jazyku, cez porozumenie jednoduchých konkrétnych pojmov, cez základné, pre napĺňanie potrieb žiaka najdôležitejšie pojmy, až po vytváranie schopnosti vzájomnej slovnej reciprocity, konverzácie.

Počet slov uvedených na jednotlivých úrovniach v obsahu predmetu nie je konečný, môže sa rozširovať podľa predpokladov žiakov.

K dosiahnutiu najvyššieho cieľa z hľadiska ich kvalitatívneho posúdenia, t. j. ku konverzácii v slovenskom jazyku, môže dospieť žiak v ktoromkoľvek období jeho vyučovania a to v závislosti od svojej vstupnej alebo postupne dosiahnutej dispozície.

Obsah slovenského jazyka pre žiakov s AU alebo PVP s MP vychádza z hlavných cieľov. Postupuje sa od najjednoduchšieho k zložitejšiemu, od konkrétneho k abstraktnému. Vzhľadom na vysokú flexibilitu jednotlivých druhov slovenských slov žiakov neučíme gramatické pravidlá. Uplatňujeme ich len prirodzenou cestou, tak, ako keď sa malé dieťa učí používať materinský jazyk. S jednotlivými slovnými druhmi sa žiak oboznámi alebo si ich osvojí postupne, v ich priamom používaní. K nasledovným druhom uvádzame niekoľko poznámok vo forme nasledovných odporúčaní k prístupu pri ich vyučovaní.

Podstatné mená

Vyučujeme ich podľa tematických celkov určených v 3. ročníku (prvý rok vyučovania predmetu slovenský jazyk) tak, že každý rok základnú slovnú zásobu dopĺňame podľa

učebných osnov pre jednotlivé ročníky. Neučíme žiakov skloňovanie podstatných mien podľa vzorov. Pri tvorení viet možno flexibilitu podstatných mien používať prirodzene a to aj v spojení s predložkami, napr.: Čo je to? Stôl. / Kde je kniha? Na stole. / Vezmi knihu zo stola. Vezmi knihu z poličky. Žiakov na najvyššej úrovni možno viesť k rozlišovaniu rodu podstatných mien v súvislosti s používaním slovíec a prídavných mien a k rozlišovaniu čísla podstatných mien *na základe ich individuálnej dispozície*.

Slovesá

Slovesá sú zaradené ako slovný druh, ktorý podľa učebných osnov začíname vyučovať ako druhý. Ich význam spočíva v tom, že s ich pomocou je možné vyjadriť myšlienku, utvoriť vetu. Vzhľadom na to, že vetou je aj sloveso uvedené v prísudku so zamlčaným podmetom, rozširovanie slovnéj zásoby o slovesá je pre budovanú komunikáciu žiaka veľmi dôležité. Osobu, číslo, čas slovíec neučíme žiakov izolovane, vyjadrujeme sa však vždy gramaticky správne: Evka príde. Evka prišla. Evka bude piť vodu. Evka pije vodu. Budeš písať. Píšeš. Napísal si. ...

Prídavné mená

Prídavné mená rozširujú slovnú zásobu najmä o dôležité vlastnosti a prívlastky predmetov, osôb, javov. Prídavné mená rovnako ako ostatné ohybné slovné druhy používame v ich správnom gramatickom tvare a učíme ich vždy v spojení s podstatným menom.

Príslovky

Príslovky sú neohybným slovným druhom, ich vyučovanie spočíva na ich mechanickom nácviku, tvoria ich vo väčšine abstraktné pojmy, sú však pre praktické dorozumenie dôležité, venujeme im preto náležitú pozornosť („Dobre. Zle. Vysoko. Ďaleko....“).

Číslovky

S číslovkami sa v praktickom živote stretávame veľmi často, je vhodné, keď žiak ovláda číslovky aj v slovenskom jazyku – pri nácviku číselného radu využívame tréningovanie mechanickej pamäte, snažíme sa však žiakov naučiť aj využitie poznania ich významu a to najmä v spojení s podstatnými menami.

Predložky, spojky, citoslovčia

Predložky a spojky nevyučujeme izolovane, len v slovnom spojení. Zaráďujeme ich do žiakovho osobného slovníka spontánne pri tvorení otázok a odpovedí, t. j. vo vetnom kontexte. Citoslovčia sú obohatením, spštením jazyka, tiež nie sú v učebných osnovách samostatne zaradené ako slovný druh, ich použitie môže vyplynúť z textu slovenskej riekanky, piesne.

Dôležité upozornenie

Obsah vzdelávania žiaka, ktorý slovenský jazyk už používa v doterajšej komunikácii, primerane prispôsobíme tak, aby sa žiak v tejto oblasti rozvíjal, t. j. obsah jeho vzdelávania môže ísť nad rámec tohto obsahu predmetu.

Odporúčané pomôcky:

- učebné texty Moje učenie,
- obrázkový materiál, fotografie,
- slovný materiál,
- reálne predmety alebo ich makety podľa tematických okruhov na ich označenie nacvičovanými slovami,
- kartičky so symbolmi pojmov, predmetov,
- detské knižky,
- počítačový program FONO,
- písacie potreby – ceruzka, pero, pastelky, fixky, pečiatky s písmenami,
- písmená z rôznych materiálov na skladanie slov, plastelína na vytváranie tvarov písmen,
- zvukové a obrazové nahrávky,
- slovník žiaka, postupne zostavovaný zo slovenských slov, ktoré sa žiak učí, a iné.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Upevniť slová naučené v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozšíriť pasívny slovník žiaka o ďalšie podstatné mená a slovesá,
- rozšíriť pasívny slovník žiaka o osobné a ukazovacie zámená,
- správne reagovať na pokyny vyjadrené v slovenskom jazyku,
- rozumieť jednoduchým otázkam položeným v slovenskom jazyku,
- odpovedať jednoslovne po slovensky na otázku položenú v slovenskom jazyku.

OBSAH

Rozširovanie slovnej zásoby o slová z nasledujúcich okruhov:

- podstatné mená – z okruhu tém určených v treťom ročníku a rozšírených v ďalších ročníkoch,
- osobné zámená – ja, ty,
- ukazovacie zámená – tu, tam,
- slovesá vyjadrujúce činnosť postáv (osoby, zvieratá) aspoň v tretej osobe po otázke „Čo robí ... (pomenovanie príslušného subjektu)?“: „Ide. Stojí. Sedí. Leží. Spí. Píše. Číta. Smeje sa. Plače. Varí. Je. (od neurčitku „jest“) Pije. a pod. podľa dispozície žiaka“.

Vyjadrovanie záporu príslušným tvarom slovesa: „nejde, nestojí...“, nie len záporovou časticou „nie“.

Porozumenie a vytváranie správnej reakcie na otázku položenú v slovenskom jazyku: „Kto?“ „Kde?“ „Ako sa voláš?“ „Kam ideš?“

PROCES

Reakciou na porozumenie a vytváranie správnej reakcie na otázku položenú v slovenskom jazyku môže byť jednoslovná odpoveď alebo gesto, resp. využitie augmentatívnej formy komunikácie a to aj v prípade, ak žiak v materinskom jazyku už túto formu dorozumievania nepoužíva.

Pri vyučovaní významu slovies je vhodné činnosť postáv demonštrovať dvomi spôsobmi: priamou alebo nepriamou demonštráciou, resp. obidva spôsoby nadväzujúce na seba. Pri prvom spôsobe učiteľ sám vykonáva príslušnú činnosť a žiak ju robí spolu s ním, alebo ju po ňom opakuje, neskôr ju už vykoná žiak samostatne na slovnú výzvu - pokyn učiteľa. Pri nepriamej demonštrácii sa k slovnému pomenovaniu, resp. k využitiu symbolu pri nutnosti augmentatívnej komunikácie použijú pomôcky - bábika, plyšová hračka, maketa a pod., obrázkový alebo fotografický materiál.

Pri vytváraní správnych reakcií na otázku v súvislosti s využitím ukazovacích aj osobných zámen sa využívajú gestá alebo obrázky, ktoré slúžia ako odpoveď. Každú odpoveď je nevyhnutné vyjadriť slovne spolu s ukázaním na objekt, ku ktorému sa otázka vzťahuje. Napr.: „Kde je lampa? - „Hore.“ + gesto „Kde je lopta? - „Dolu.“ + gesto.

Alternatíva: „Kde je lampa?“ – gesto + „Tam.“ „Kde je lopta? – gesto + „Tu.“

Pri týchto spôsoboch žiak opakuje slová a gestá, neskôr na otázku odpovedá sám – slovne alebo len gestom. Pri dostatočnom potenciáli žiaka je vhodná výmena rolí – žiak kladie otázky, učiteľ odpovedá.

7. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Upevniť slová naučené v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozšíriť slovnú zásobu – o ďalšie podstatné mená, slovesá, osobné zámená,
- rozšíriť slovnú zásobu o nový slovný druh – prídavné mená, číslovky,
- rozšíriť slovnú zásobu o privlastňovacie zámená,
- rozumieť otázkam pozostávajúcich z viacerých slov,
- odpovedať na otázky pozostávajúce z viacerých slov,
- vedieť prečítať jednoduché slová v slovenskom jazyku.

OBSAH

Rozširovanie slovnej zásoby o podstatné mená, slovesá a osobné zámená v rámci preberaných tematických celkov.

Rozšírenie tematických celkov o tému „sviatky“, s ktorými sú spojené slovenské tradície (Vianoce, Veľká noc).

Rozšírenie tematických celkov o tému „ročné obdobia“.

Čítanie slovenských slov - aj s výskytom grafém používaných v slovenskom jazyku, ktoré sú odlišné od maďarských grafém.

Používanie privlastňovacích zámen „môj – moja - moje“, „tvoj - tvoja - tvoje“, „náš – naša - naše“, „váš – vaša - vaše“; pri pojme „moje“, „tvoje“, „naše“, „vaše“ aj tvar vyjadrujúci stredný rod podstatného mena, t.j. singulár „vaše auto... dieťa...“, ale aj „vaše autá...deti...kvety“.

Čísla, číselný rad do desať.

PROCES

Osobné zámená aj privlastňovacie zámená sa nacvičujú vždy v spojení slov osobné zámeno + sloveso v konkretizovanom význame, ak je to vhodné: „ja sedím, ty píšeš, on spieva“, „to je moja mama“, „ide naše auto“, „chcem tvoju loptu“...

Slová, ktoré sa vzťahujú k ročným obdobiam, symbolom sviatkov, sa vyučujú v aktuálnom čase, pre ktorý je príznačná typická výzdoba okolia, ktorá sa k nim vzťahuje, alebo typické premeny prírody.

7. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Upevniť slová naučené v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozšíriť aktívnu slovnú zásobu – podstatné mená, slovesá, príslovky, prídavné mená, číslovky,
- rozšíriť témy o hlavné sviatky roka, ich symboly,
- upevniť používanie zdvorilostných slov v rámci spoločenského styku,
- nacvičiť správnu výslovnosť spoluhláskových skupín a foném odlišných od maďarských foném,
- ovládať slovenské riekanky a piesne,
- vedieť odpísať riekanku, pieseň v slovenskom jazyku.

OBSAH

Rozšíriť tematické celky o témy: „povolania“, „práca“, „jedlo“, „čas – kalendár – dni v týždni, mesiace, rok“.

Prostredníctvom slovenských riekaniek, piesní, rozvíjame slovnú zásobu žiaka, pričom ako ústredný motív riekanky by malo byť doteraz známe slovo.

Čísla a číselný rad do päťdesiat, základné matematické operácie – sčítanie, odčítanie v slovenskom jazyku.

PROCES

Slovenské slová v nových témach, ktoré nie sú určené v obsahu vzdelávania tretieho ročníka, sa zaraďujú do osobného slovníka žiaka v závislosti od jeho slovnej zásoby v materinskom jazyku, nadobúdanej a osvojovanej si v iných vyučovacích predmetoch.

Naučiť žiaka riekanku, pieseň nie je stanovené ako jediný cieľ jednej alebo viacerých vyučovacích hodín slovenského jazyka, ale proces jej učenia - nácviku, fixácie a automatizácie má byť súčasťou iných činností na viacerých vybraných vyučovacích hodinách rôznych vyučovacích predmetov, s uplatňovaním častého opakovania najmä v procese jej nácviku a fixácie. Dôležité je, aby žiak poznal význam jej kľúčových slov.

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Maďarský jazyk a literatúra

Hodinová dotácia učebného predmetu

Maďarský jazyk a literatúra	7. ročník
ŠVP	4
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	4

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet maďarský jazyk a literatúra je vo výchovno-vzdelávacom procese jedným z kľúčových. Prostredníctvom rozvíjania materinského jazyka v ústnej a písomnej forme u žiakov cielene budujeme zručnosti potrebné na získavanie informácií a na ich výmenu v sociálnom kontakte, čo má výrazný podiel na celkovej socializácii žiaka. Je osvedčené, že znaky - symboly, medzi ktoré môžeme priradiť aj písmo, výrazne uľahčujú orientáciu osôb s pervazívnymi vývinovými poruchami v čase, priestore a v sociálnom kontakte.

Využívaním slova v jeho písomnej podobe ako symbolu reality možno ovplyvňovať ich každodenný praktický život a vstupovať do priameho usmerňovania ich jednotlivých činností aj bez neustálej priamej asistencie pri každom úkone.

Vyučovací predmet maďarský jazyk a literatúra pozostáva zo zložiek **čítanie a literárna výchova, gramatika a sloh. Základy písania** sa vyučujú v samostatnom vyučovacom predmete **rozvíjanie grafomotorických zručností a písanie**. Obsah a ciele obidvoch súčastí uvedeného predmetu sa úzko prelínajú a v závislosti od schopností každého žiaka sa možno v ňom prednostne zamerať na jednu alebo druhú jeho súčasť.

Pri využívaní blokového vyučovania pre žiakov s AU alebo PVP s MP je možné jednu vyučovaciu jednotku maďarského jazyka rozčleniť tak, že v rámci jedného bloku sa možno venovať aj učivu preberanému v inej zložke tohto predmetu.

Časové vymedzenie pre nadobúdanie jednotlivých vedomostí, zručností a návykov sa prispôsobuje individuálnym potrebám žiaka počas jednej vyučovacej jednotky, ale aj v celkovom časovom trvaní nácviku určitej zručnosti.

Pre nehovoriaceho žiaka uplatňujeme len tie ciele a obsah, ktoré sú pre neho zvládnuteľné, resp. ich doplníme na základe odborných odporúčaní a vlastného prognostického odhadu.

V časti PROCES sa nachádzajú odporúčania pre vyučovanie učiva príslušného ročníka, spravidla bližšie nešpecifikované podľa jednotlivých úrovní, pričom jednotlivé odporúčania sú využiteľné nielen v tom ročníku, v rámci ktorého sú uvedené.

V závere obsahu predmetu je prehľadná tabuľka s poradím písmen a spoluhláskových skupín tak, ako sa postupne vyučujú na jednotlivých úrovniach všetkých ročníkov.

Čítanie a literárna výchova

Požiadavky v súvislosti s nácvikom techniky čítania, čítania s porozumením, reprodukcie obsahu textu u žiakov s AU alebo PVP s MP nie je možné zovšeobecniť a prezentovať ako univerzálne uplatniteľné. Nie je teda možné ani vyžadovať detailné dodržiavanie tohto rámca obsahu predmetu. Je potrebné počítať s tým, že jednotliví žiaci môžu prejavíť taký záujem o čítanie, že pomerne ľahko zvládnu jeho techniku a iní, napriek priaznivejšej mentálnej kapacite, nebudú dostatočne prístupní metódam osvedčujúcim sa pri ostatných žiakoch a nebudú postupovať očakávaným tempom. V takých prípadoch učiteľ hľadá iný spôsob práce so žiakom, pričom však dosahovanie iných cieľov, vrátane obsahu učiva, dokáže patrične odôvodniť.

Môže sa stať, že žiak má napriek mentálnemu postihnutiu zvládnuté základy čítania už pri nástupe do školy. V tom prípade je nutné, v jeho individuálnom vzdelávacom programe v zložke čítanie nadviazať na jeho úroveň čítania a nie mechanicky dodržiavať postup určený v učebných osnovách ročníka, do ktorého je zaradený.

Pre niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP nácvik čítania vychádzajúci z hláskovania a spájania hlások do slabík, ktoré izolovane nemajú žiadny význam, je nepochopiteľné a nezmyselné. Analyticko-syntetickú metódu nácviku čítania je vhodné u týchto žiakov nahradiť **globálnou metódou**. Vychádza sa pri nej z učebných textov Moje učenie s uplatnením tvorivého potenciálu, ktorý pedagóg nadobudol pri svojom vysokoškolskom vzdelávaní. Tvorivé uplatňovanie vyučovacích foriem a metód učiteľa s vysokoškolským vzdelaním je v jeho kompetencii.

Nie je záväzná učiť žiaka všetky tvary písmen veľkej a malej, tlačenej a písanej abecedy, pripúšťa sa nácvik čítania aj zápisu iba tvarov písmen veľkej tlačenej abecedy, treba však pamätať na neskorší obmedzený výber textov na čítanie – (malé tlačené písmená).

V prípade, že žiak je schopný pracovať s viacerými tvarmi písma, možno mu pri preberaní každého písmena pridať aj tvar malého tlačeného, veľkého písaného a malého písaného písmena.

Pri výučbe čítania sa môže stať, že úroveň techniky čítania u žiaka presiahne úroveň jeho intelektuálneho a rečového vývinu a nebude v súlade s úrovňou chápania čítaného textu.

Okrem textov na čítanie je preto potrebné takmer vždy využívať aj ilustrácie znázorňujúce kľúčové slová (osoba, zviera, vec, jav, činnosť, farby, výraz tváre a pod.) alebo skutočné predmety, resp. predvádzanie činností.

Pri nácviku pozornosti žiaka a tých zručností, ktoré predchádzajú učeniu čítať, ale aj pri samotnom vyučovaní čítania dbáme na to, aby sme ho upútali témami jemu blízkymi, ktorých použitie môžu slúžiť ako motivácia, resp. odmena.

Obsah textov pripravovaných pre žiaka na čítanie a literárnu výchovu by mal rešpektovať skutočnosť, že chápanie textu, viet a odkazov, a to aj pre tých žiakov, ktorí disponujú dobrými rozumovými schopnosťami, sťažuje charakteristická črta autizmu alebo ďalších pervazívnych vývinových porúch - doslovné chápanie slov a slovných spojení. Ide napr. o *dôslednú konkretizáciu* („preskočiť riadok“ v skutočnosti znamená niečo iné, než čo žiadame od žiaka pri čítaní), o *stotožňovanie počutého a čítaného s tým, čo dieťa už pozná* (výraz v literárnom príbehu “zomrieť od smiechu“ vyvolá v žiakovi opačnú predstavu, než sa ustáleným slovným spojením sleduje), o *neschopnosť postrehnúť moduláciu hlasu* (je ťažké, často až nemožné využívať prostriedky metakomunikácie).

Nevyužívanie (nezvládanie) modulačných prvkov hlasu je nutné u žiakov rešpektovať (monotónne čítanie a pod.) napriek tomu, že učebné osnovy uvádzajú aj nácvik modulácie hlasu, keďže niektorí žiaci ho môžu zvládnuť.

Gramatika a slohová výchova

Charakteristika osobitostí pri vyučovaní zložiek gramatika, sloh a literárna výchova je postupne uvedená v časti obsahu vzdelávania pre 5. – 9. ročník. Je nevyhnutné oboznámiť sa s ňou pred začatím vypracovávania individuálneho vzdelávacieho programu pre žiaka ktoréhokoľvek ročníka, vrátane prvého stupňa, nakoľko vzájomnú súvislosť učiva v predmete maďarský jazyk a literatúra nie je možné presne rozčleniť. Z formálneho hľadiska nie je únosné, aby sa v texte obsahu vzdelávania opakovali rovnaké časti súvisiace s uplatnením určitého učiva vo viacerých ročníkoch pri rôznej úrovni.

Vzhľadom na spoločné prvky v zložkách čítanie - literárna výchova a sloh navzájom úzko prepojené, je možné časovú dotáciu vyhradenú na čítanie využiť najmä na nácvik techniky čítania a čítania s porozumením a ďalšie prvky možno pričleniť do zložky sloh, aj keď ich takto učebné osnovy neuvádzajú. Pri inej príležitosti rozvíjanie žiakových zručností v obsahu

vzdelávania pričlenených k slohu možno uplatniť v zložke čítanie a literárna výchova, resp. v zložke gramatika.

Rozvíjanie slovnej zásoby je prirodzený proces, ku ktorému dochádza pri pedagogickom pôsobení na žiaka. Rozlišujeme *prirodzené rozvíjanie slovnej zásoby* – patria sem všetky slová, ktorým žiak postupne rozumie (pasívny slovník), alebo ich sám používa (aktívny slovník) a *cielené rozširovanie slovnej zásoby* žiaka. V predmete maďarský jazyk v každej jeho zložke sa využívajú nové pojmy v písomnej forme na vytváranie databázy pre každého žiaka, ktorou je „čítaná slovná zásoba“ a „písaná slovná zásoba“. Tvoria ju slová, ktoré sa žiak naučí postupne čítať či písať tak, *aby si ich vybavoval ako vytvorené stereotypy*.

Nehovoriaci žiaci aspoň v pojmovej podobe v spojení s ilustráciou, ktorú vedú k danej situácii priradiť. Cielene nacvičované slová jeho čítanej aj písanej slovnej zásoby je vhodné zaznamenávať do tzv. *osobného frekvenčného slovníka*, ktorý možno kedykoľvek využívať na udržiavanie nadobudnutých „čítacích“ stereotypov.

Osobný frekvenčný slovník je vhodné využívať aj v slohovej výchove, najmä pri nácviku čítania a písania zmysluplných odkazov, vyjadrení.

7. ROČNÍK

Čítanie a literárna výchova, gramatika, sloh

7. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Čítať a písať ďalšie písmená abecedy,
- upevniť techniku čítania,
- vedieť samostatne napísať jednoduchý odkaz,
- vedieť prejsť náladu a pocity prostredníctvom literárnych textov,
- memorovať rytmizovaný text.

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Utvrzovanie čítania doteraz preberaných písmen maďarskej abecedy v jednoduchých krátkych textoch vytvorených zo slov osvojených v predchádzajúcich ročníkoch.

Čítanie písmen **g, f** a spoluhláskových skupín vo fonémach **cs, sz, zs**.

Čítanie a písanie ďalších slov, dopĺňanie osobného frekvenčného slovníka z čítaného textu o slová, s prečítaním ktorých mal žiak v texte problém a ktoré sú frekventované aj v ďalších textoch.

Vytváranie stereotypu k sústredeniu sa na čítanie – predlžovanie času venovanému samostatnému čítaniu.

Vytváranie stereotypu k predlžovaniu času pri počúvaní literárneho textu.

Opakovanie a upevňovanie nacvičených riekaniček a básní.

Nácvik ďalších detských riekaniček a rytmicky znejúcich básní a ich zvládnutie spamäti.

Gramatika

Písanie slov so spoluhláskami **g, f, cs, sz, zs**.

Slohová výchova

Viesť žiaka k tomu, aby dokázal vnímať dej, resp. prejaviť náladu vyplývajúcu z textu pri odpovediach pomocou riadeného rozhovoru s podporou ilustrácií (prípadne napísaných otázok).

Písanie jednoduchých odkazov pre niekoho – mamu, súrodenca, vyučujúceho.

PROCES

Po zvládnutí prebratých písmen abecedy, učiteľ vedie žiaka k aktívnemu využitiu nadobudnutých zručností v praktickom živote – písania a čítania odkazov.

Taktiež je dôležité, aby sa žiak postupne samostatne dokázal venovať činnosti (čítanie, písanie), približne počas polovice vyučovacieho bloku venovanému jednej vyučovacej jednotke. Postupne treba predlžovať čas venovaný literárnej výchove – využitím rozsiahlejšieho textu s nácvikom a opakovaním deklamácie rytmizovaných detských básničiek a riekaniek.

Písanie odkazov pre ďalšiu osobu je súčasťou slohovej výchovy. Dbáme, aby sa pri nich využívali slová osobného frekvenčného slovníka, ktorý postupne dopĺňame aj pri tejto činnosti. Žiak si na slohu môže viesť „denník“, t. j. zaznamenávať do vyčleneného zošita javy bežného života – napr. *čo som dnes robil v škole, čo som videl na vychádzke, čo urobím, keď prídem zo školy domov, ako sa mám správať na ulici, v obchode, čo vidím z okna, čo rád jem.*

Adresátom jeho informácií by mala byť osoba, ku ktorej má žiak vytvorený pozitívny vzťah a odkazy si skutočne prečíta.

7. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Čítať slová osvojené v predchádzajúcich ročníkoch (osobný frekvenčný slovník),
- rozšíriť osobný frekvenčný slovník pre čítanie,
- napísať jednoduché slová bez predlohy,
- rozšíriť témy písomného prejavu,
- vedieť udržať pozornosť pri počúvaní krátkeho umeleckého textu,
- vedieť reprodukovať krátky text podľa otázok s pomocou ilustrácií,
- vedieť predniesť krátky veršovaný útvar.

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Čítanie málo frekventovaných písmen v maďarských slovách: **w, x, y**.

Čítanie slov z osobného frekvenčného slovníka a jeho rozširovanie z okruhu tém blízkych žiakovi.

Gramatika

Odpisovanie vyznačených slov z prečítaného článku na rozšírenie osobného frekvenčného slovníka.

Písanie „diktátu“ z nacvičených slov.

Slohová výchova

Písanie krátkych viet o práve sa uskutočňujúcej vlastnej činnosti a postupné rozširovanie o činnosti iných osôb, napr. matky, otca, súrodenca s použitím prítomného času a nadchádzajúcej činnosti – budúci čas.

Prednes riekaniek, vinšov spamäti pri príležitosti príchodu aktuálneho sviatku, napr. Vianoce, Veľká noc, Deň matiek.

7. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Zautomatizovať maďarskú abecedu spamäti,
- učiť sa prakticky využiť poradie písmen určených abecedou,
- utvrdiť rozdeľovanie slov,
- vedieť použiť minulý, prítomný a budúci čas sloviess,
- vedieť rozlišovať všeobecné a vlastné podstatné mená,
- poznať nový slovný druh – prídavné mená,
- vedieť použiť osobné zámená,
- poznať rozdiel medzi básňou s rýmami a prózou,
- vedieť reprodukovať priamu reč.

OBSAH

Čítanie a literárna výchova

Zlepšovanie techniky čítania, nácvik čítania šeptom.

Pri čítaní literárnych textov uplatňovať rozdiel medzi básňou s rýmami a prózou.

Učiť žiakov reprodukovať obsah čítaných textov aj s využitím priamej reči – dramatizácia (vyjadrovanie sa za niektorú postavu vystupujúcu v texte).

Gramatika

Zautomatizovanie maďarskej abecedy spamäti, učiť sa prakticky využiť poradie písmen určených abecedou.

Opakovanie a nácvik rozdeľovania slov na konci riadka.

Rozoznávanie slovotvorného základu a prípony – pravopis niektorých frekventovaných prípon (*-ból, -ből, -ról, -ről, -ban, -ben, -ba, -be, -val, -vel* a pod.).

Dvojaké značenie hlásky „j“ (j-ly) – nácvik pravopisu v jednoduchých slovách.

Nácvik vyhľadania slovesa v rade slov v prítomnom, minulom a budúcom čase oznamovacieho spôsobu, nácvik ich pravopisu.

Nácvik používania prítomného, minulého a budúceho času sloviess v bežných komunikačných situáciách.

Nácvik pravopisu slovesných predpôn – pred slovesom.

Nácvik používania osobných zámen v súvislosti s časovaním sloviess, postupné poznávanie ďalších zámen.

Nácvik vyhľadania podstatného mena v rade slov s rozlíšením všeobecných a vlastných podstatných mien – nácvik pravopisu vlastných mien osôb, zvierat, jednoduchých zemepisných názvov.

Oboznámenie sa s prídavnými menami.

Slohová výchova

Nácvik správneho slovosledu slov vo vete.

Používanie spisovných slov vo vlastnom ústnom a písomnom prejave, učiť sa rozlíšiť situáciu, v ktorých sa nehodí použiť nespisovné slová.

Orientovanie sa v telefónnom zozname (napr. aj v mobilnom telefóne).

PROCES

Hlavný dôraz sa kladie na rozvíjanie a upevňovanie vedomostí a zručností, ktoré neboli dostatočne rozvinuté v predchádzajúcich ročníkoch, a až v ďalšom rade na získavanie a upevňovanie nových.

Je potrebné rozširovať dosiaľ používané metódy pri upevňovaní vedomostí a zručností žiakov, ktoré sa používajú len v závislosti od priaznivého potenciálu žiaka, napr. písanie diktátu, odpisovanie učiteľom vyznačených slov z textu do osobného frekvenčného slovníka, zapisovanie toho, čo žiak urobil, keď prišiel do školy, alebo akú činnosť vykonával predtým, než začal sloh, napr. čo *niekedy doma robí mama/otec/súrodenec, čo robila mama včera*.

Nácvik memorovania krátkych veršovaných literárnych útvarov nie je samoúčelný, cvičí sa ním pamäť žiaka, pričom rytmizácia textu pôsobí harmonizujúco na psychiku i fyzický stav žiaka, podobne ako využívanie rytmických prvkov v muzikoterapii.

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností

Hodinová dotácia učebného predmetu

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností	7. ročník
ŠVP	2
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	2

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Z oblastí, ktoré sú pri autizme alebo ďalších pervazívnych vývinových poruchách poškodené, je najmarkantnejšie poškodenie v oblasti sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti. Nakoľko skutočná komunikácia predstavuje vždy sociálnu interakciu, nemožno od poškodenia sociálnych schopností komunikáciu oddeliť. Rozvíjanie schopnosti komunikovať je preto jedným zo základných cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“).

V závislosti od miery postihnutia, resp. aktuálne používanej formy komunikácie, je cieľom vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností vytvorenie, resp. rozvíjanie komunikačnej schopnosti s atribútmi prostriedku vyjadrovania **potrieb**, nadväzovania **kontaktov**, ako aj **výmeny** informácií. Vo vyšších ročníkoch, resp. v prípade menšej miery autizmu, aj vyjadrovanie vlastných emocionálnych stavov a ich „čítanie“ zo správania iných ľudí (a najmä následná schopnosť prispôsobenia vlastného správania vnímaným informáciám verbálneho aj neverbálneho charakteru).

Na každom stupni vyučovania predmetu, nezávisle od spôsobu komunikácie žiaka, je potrebné rozvíjanie jestvujúcej schopnosti komunikácie v zmysle sociálnej komunikácie, ich posúvanie na vyššiu vývinovú úroveň a generalizácia naučených schopností na nové situácie, nový kontext. Prvoradým cieľom vzdelávania je sociálne správanie zodpovedajúce veku žiaka, úrovni jeho schopností, resp. rozvíjanie a učenie základných predpokladov týchto zručností. Všetky naučené schopnosti je potrebné za úzkej spolupráce s rodinou generalizovať na prirodzené, domáce prostredie, inak vzdelávanie stráca zmysel.

Neoddeliteľnou súčasťou sociálneho správania sú schopnosti, ktoré napomáhajú sociálnej integrácii, **tzv. integračné zručnosti** (nadväzovanie a udržanie vzťahov, trávenie voľného času atď.) a v neposlednom rade samoobslužné schopnosti. Integráciu v dospelosti ovplyvňuje schopnosť postarať sa o seba, o domácnosť, atď. Súčasťou vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností je preto aj rozvíjanie sociálneho správania, sebaobsluhy a tzv. domáce zručnosti.

Okrem vyučovacích hodín vyučovacieho predmetu rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností sa na rozvíjaní a upevňovaní komunikácie a sociálnych zručností podieľajú ďalšie vyučovacie predmety, najmä slovenský jazyk a pracovné vyučovanie.

Aby sa dieťa s AU alebo PVP s MP stalo členom skupiny, resp. malo vzťah s iným dieťaťom alebo členom rodiny, musí mať schopnosti nevyhnutné k nadväzovaniu interakcií. Členovia skupiny iniciujú a reagujú jeden na druhého a podieľajú sa na ovplyvňovaní štruktúry interakcie. Inými slovami deti sa samy rozhodujú, kedy a ako prebieha interakcia, nereagujú

len na inštrukcie vonkajšieho vodcu. Deti sú aktívne, pretože aktivita sama je pre ne odmenou (aspoň čiastočne).

U malých detí, ktoré nemajú pervazívnu vývinovú poruchu, sa sociálne kontakty prejavujú rôznymi formami sociálnych hier. Avšak základy sociálnej hry sú väčšinou naučené v izolácii od iných detí. Dieťa sa naučí hádzať loptu, stavať vežu, bicyklovať atď. samo, resp. bez asistencie iných detí. To znamená, že dieťa naučené zručnosti nezačne automaticky využívať aj v aktivitách s inými deťmi. V ranom sociálnom vývine dieťa potrebuje zažiť rôznorodé sociálne interakcie, až potom ich začne samo vyhľadávať.

Sociálny vývin dieťaťa s AU alebo PVP s MP je od tejto prirodzenej cesty výrazne odlišný.

Problémy, vyplývajúce z autizmu alebo ďalších pervazívnych vývinových porúch, neumožňujú deťom, aby sociálne zručnosti nadobúdali spontánne, intuitívne, vyplývajú z sociálneho pochopenia. Z hľadiska používaných metód majú preto dominantnú úlohu kognitívne postupy a postupy terapie správania. Z rovnakého dôvodu deti naučené schopnosti neaplikujú spontánne v domácom prostredí. Je nevyhnutné nepretržite rodinu informovať o dosiahnutých pokrokoch detí a metódach ako ich preniesť domov - v oblasti komunikácie, sociálneho správania, sebaobsluhy i domácich zručností. Niektoré z uvedených cieľov je možné realizovať len v domácom prostredí.

Všeobecným cieľom vyučovacieho predmetu, ktorý sa prebieha každým ročníkom a úrovňou vzdelávania je rozširovanie funkčnej komunikácie v kategóriách:

- žiadanie osobných potrieb,
- reakcie na správanie iných ľudí,
- komentovanie,
- žiadanie informácií,
- vyjadrovanie pocitov,
- vyjadrovanie prosociálnych postojov.

Vhodným východiskom je tzv. Laheyovej model vývinu reči, ktorý sa orientuje na jazykové schopnosti detí, komunikačné správanie, ako aj nerečové komunikačné správanie. Vychádza zo zákonitostí normálneho vývinu, pričom rešpektuje kognitívne a sociálne aspekty vývinu konkrétneho dieťaťa.

Pri voľbe cieľov na najbližšie obdobie vychádzame z dosiahnutej úrovne troch základných dimenzií jazyka: **obsahu, formy a pragmatiky**.

Obsah – o čom sa hovorí, alebo čo v reči rozumieme. Predstavuje sémantiku reprezentovanú vo vyjadrovaní. Vyvíja sa spontánne počas celého života. Existujú tri hlavné kategórie obsahu: *predmety, vzťahy medzi predmetmi a vzťahy medzi deťmi*.

Forma – spôsob prenosu informácií. Prenos informácií sa môže uskutočňovať prostredníctvom zvukov, pohybmi alebo postavením rúk, používaním komunikačných symbolov a rôznych komunikačných prostriedkov, ktoré plnia rolu podpornej (augmentatívnej) a/alebo náhradnej (alternatívnej) komunikácie. *Augmentatívne systémy komunikácie* majú podporovať už existujúce, ale pre bežné dorozumievanie nedostatočné komunikačné schopnosti. *Alternatívne komunikačné systémy* sa používajú ako náhrada hovorenej reči.

Pragmatika

– prečo dochádza ku komunikácii a ako sa uskutočňuje. Rozlišujeme tri základné aspekty pragmatiky:

– prečo dochádza ku komunikácii, t. j. interakcia, regulácia a kontrola medzi partnermi komunikácie, dosiahnutie osobných cieľov, vzbudenie pozornosti,

– ako sa vyberajú formy vyjadrovania, aby slúžili potrebnej funkcii v danom kontexte.

Časť správy je vždy nad jazyková - predmety, deje, vzťahy, atď.,

– ako upútať pozornosť, ako reagovať na prehovorenie inej osoby, ako ukončiť rozhovor, vedieť sa správať v roli počúvajúceho aj hovoriaceho, resp. toho, kto sa nejakou formou vyjadruje.

Sekundárnym cieľom tohto vyučovacieho predmetu je zmiernovanie prejavov problémového správania.

PROCES

Ciele možno dosiahnuť používaním správnych *foriem* komunikácie (verbálnej a/alebo alternatívnej a/alebo augmentatívnej).

Pri výbere správnych spôsobov komunikácie treba zohľadniť: aký je stupeň motivácie žiaka komunikovať, aký je repertoár neverbálneho komunikačného správania žiaka, či prejavuje žiak záujem o symboly, aká je kognitívna úroveň žiaka, aký komunikačný systém sa najlepšie hodí k spôsobu učenia žiaka, aké má žiak schopnosti na používanie zvoleného systému, aký je najjednoduchší spôsob komunikácie pre žiaka, ktorý spôsob komunikácie sa zdá byť najfunkčnejší pre žiaka, aká je pravdepodobnosť, že dieťa bude zvolený systém používať za rozličných okolností, aké má dieťa problémové správanie, ktoré je potrebné brať do úvahy pri výbere komunikačného systému.

Ciele možno dosiahnuť používaním vhodných *foriem* a *stupňov* pomoci: prompt (súčinnosť pedagóga prostredníctvom pomoci poskytnutej fyzicky, vizuálne alebo iným, nešpecifickým spôsobom), tvarovanie (jestvujúceho správania do inej, želanej formy), reťazenie (vybudovanie nového správania kombináciou jednoduchých prvkov správania).

Prvá úroveň obsahu vzdelávania je zameraná na neverbálnych žiakov.

Pri vyššej ako prvej úrovni obsahu vzdelávania je potrebné prejsť najprv so žiakom ciele, resp. obsah všetkých nižších úrovní daného ročníka. **Vzhľadom na fakt, že narušenie sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti je pre pervazívne vývinové poruchy symptomatické, ako aj fakt, že autistický vývin je charakterizovaný svojou nerovnomernosťou, je takmer nepravdepodobné, aby žiak mohol postupovať rovnomerne v jednotlivých vyučovacích predmetoch v rovnakom ročníku a na rovnakej úrovni, resp. že každý nový školský rok sa automaticky prechádza do cieľov vyučovacieho predmetu ďalšieho ročníka.** Ciele je potrebné voliť na základe dosiahnutej vývinovej úrovne, t. j. vybrať si najbližší dosiahnuteľný ročník a primeranú úroveň daného ročníka. Môže to znamenať, že žiak je viacero školských rokov vzdelávaný podľa obsahu rovnakého ročníka, príp. nepostupuje ani vzhľadom na ročník, ani úroveň – súvislosť s možnosťami dosiahnuť viac, s kapacitami konkrétneho žiaka, podmienené mierou pervazívnej vývinovej poruchy, mentálnou úrovňou, príp. pridruženými poruchami a pod.

Podobne je zrejmé, že **vyučovanie sa člení na také dlhé časové úseky, ktoré zodpovedajú možnostiam žiaka, ako aj metodike práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP** z ktorej vychádza, t. j. predovšetkým štrukturalizácia, vizualizácia a individuálny prístup.

Cieľom nie je za jeden školský rok zvládnuť ciele jedného ročníka, ale zvoliť ciele takého ročníka a takej úrovne, ktoré žiak môže dosiahnuť (na ktoré má vývinové predpoklady) v jeho vlastnom, individuálnom tempe, sprostredkované špecifickými formami, metódami a prostriedkami, ktoré sú jedinečné pre každého žiaka s AU alebo PVP s MP.

Ciele jednotlivých ročníkov, resp. úrovní je potrebné vždy adaptovať vzhľadom na zvolené formy komunikácie (pozri proces vyššie). Žiak, ktorý je verbálne zdatný, automaticky nevyužíva svoje slovné vyjadrovanie na sociálnu komunikáciu, či vyjadrovanie potrieb. Rovnako nie je pre autistický vývin prirodzené, že slovné sa vyjadrujúce dieťa má osvojené a pragmaticky využíva preverbálne formy komunikácie. Pre optimálnu voľbu správnych cieľov prejdeme cieľmi od najnižšieho ročníka a najnižšej úrovne, čím vlastne diagnostikujeme stupeň dosiahnutej vývinovej úrovne. Ak sú niektoré ciele žiakom len naznačované, ale nie zvládnuté v rôznych kontextoch a spontánne využívané (pragmatika), určia sa ako ciele a úroveň, z ktorej sa v danom školskom roku vychádza (aj keď sa začne učiť polovica cieľov jedného ročníka a v rámci školského roka sa prechádza do ďalšieho ročníka, či ďalšej úrovne).

Ciele prispôbujeme aktuálnej forme komunikácie žiaka (verbálnej – neverbálnej, neverbálnej predmetnej – neverbálnej obrázkovo-slovnej, atď.).

Poznámka k alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácii (AAK)

Väčšina detí, ktoré sú neúspešné v dosiahnutí verbálnej komunikácie, môžu získať komunikačnú schopnosť používaním AAK. Neexistuje najefektívnejšia forma pre deti s AU alebo PVP s MP. Výber vhodnej AAK je zložitý, môže, aj nemusí viesť k verbálnemu vyjadrovaniu. Najdôležitejšia je správna voľba AAK vzhľadom na konkrétne dieťa. Úspešná komunikácia vyžaduje, aby dieťa bolo schopné používať určité komunikačné prostriedky. Vždy je potrebné zvážiť silné a slabé stránky dieťaťa a vyberať s ohľadom na výhody a nevýhody AAK.

Najpoužívanejšie formy komunikácie pre dieťa s AU alebo PVP s MP sú: reč, ukazovanie alebo výmena obrázkovo-slovných symbolov, príp. písanie alebo ukazovanie na písané komunikačné symboly.

Najpoužívanejšia forma komunikácie je reč, predovšetkým pre jej zrozumiteľnosť, ako aj schopnosť posilňovať verbálny prejav detí bez špecifického tréningu. Reč je vždy poruke, možno ju rýchlo a úspešne využiť. Napriek uvedenému, je pre dieťa s AU alebo PVP s MP reč mimoriadne náročná forma komunikácie. Čím neskôr začne dieťa s AU alebo PVP s MP „hovoriť“, tým je pravdepodobnejšie, že sa verbálna komunikácia vôbec nevyvinie, najmä u detí s veľmi malými schopnosťami vokálnej imitácie.

Rôzne komunikačné symboly na rôznej abstraktnej úrovni, od predmetov a fotografií k obrázkovo-slovným, až písaným symbolom, sú najpoužívanejšou formou AAK u nehovoriacich detí. Ich výhodou je, že komunikačný partner dieťaťa nemusí byť školený, aby ich vedel používať.

Prvé komunikačné symboly vychádzajú z porovnávania s identickými reálnymi predmetmi prostredia, ktorých používanie je veľmi rýchlo osvojiteľné. Používaním týchto symbolov je zaručená presnosť vyjadrovania vďaka ich nemennosti a jednoznačnosti. Ich používanie je možné technicky prispôbiť aj deťom s prípadnými pridruženými poruchami (motoriky) – počítač, rôzne osobné elektronické „komunikátory“ a pod. Ich nevýhodou je ich samotný charakter (na rozdiel od reči, musíme mať komunikačné symboly v danom priestore, inak dieťa nie je schopné komunikovať, resp. ak sa nevyskytuje komunikačný symbol, vyskytuje sa problémové správanie). Neexistuje prirodzená societa, ktorá ich používa. Pri ich používaní musia byť komunikujúce osoby blízko seba. S narastajúcou zložitou slovom (abstrakciou), sa aj symboly stávajú abstraktnejšími, resp. abstraktnejšie vyjadrenia je ťažko symbolizovať. Zložitejšie slová často vôbec nemožno vyjadriť. Napriek uvedeným nevýhodám je pre mnoho detí s AU alebo PVP s MP používanie neverbálnych foriem AAK východisko, najmä ak majú slabú úroveň vokálnej, resp. verbálnej imitácie, ak sú závislí na verbálnych promptoch

(aby verbálne komunikovali, potrebujú najprv verbálny prompt, t. j. aj napriek verbalite spontánne reč nevyužívajú na komunikáciu), majú problémy so začatím rozhovoru (časté aj u detí používajúcich slovné vyjadrovanie) alebo problémy komunikovať v stresujúcich situáciách. Ich rozvíjaním umožníme aj deťom, ktoré sa nedokážu slovne vyjadrovať, zúčastňovať sa komunikačných interakcií a dávame komunikácii zmysel (pragmatika).

U detí hovoriacich, ale závislých na verbálnych promptoch, používanie AAK zmierňuje až eliminuje túto „závislosť“ a podporuje spontaneitu komunikácie.

Niekoľko poznámok k posunkom

Najpoužívanejšia forma komunikácie u detí so sluchovým postihnutím.

V repertoári dieťaťa s AU alebo PVP s MP môže mať motorická imitácia dôležité miesto.

Učiteľ môže používať fyzický prompt, ktorý postupne zmierňuje. Posunky sú nezávislé od vonkajšej pomoci a pomôcok, podobne ako reč.

Posunková reč vytvára topograficky založený jazyk, ktorý je podobný reči.

Posunky môžu podporiť vývin reči.

Užívatelia sa musia naučiť posunkovú reč.

Každý posunok musí byť presne motoricky zvládnutý, t.j. pedagóg musí byť školený nielen v posunkovej reči, ale aj v používaní promptov a ich diferenciacnom podmieňovaní.

Dieťa s AU alebo PVP s MP najčastejšie zlyháva, lebo sa nedokáže naučiť použiteľné množstvo slov (posunkov), nepoužíva ich spontánne a negeneralizuje.

Podobne ako slová, aj posunky používa idiosynkraticky a tvorí posunkové neologizmy.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Uvedomovať si svoje vonkajšie znaky i niektoré charakterové vlastnosti,
- regulovať vlastné správanie inštrukciami učiteľa, ktoré nie sú podávané v bezprostrednej blízkosti žiaka,
- vyvolávať prirodzené situácie častejších interakcií so spolužiakmi,
- rozvíjať schopnosť žiadať si informácie od iných sociálne prijateľným neverbálnym spôsobom a v rámci daného kontextu,
- rozvíjať schopnosť odovzdať žiadané informácie ostatným,
- zoznamovať sa so zložitejšími pravidlami spoločenských hier,
- rozvíjať vokalizáciu a neverbálnu imitáciu,
- využívať schopnosť čakať na uspokojenie potrieb - na plánovanie vzdialenejšej budúcnosti, a referenciu prežitej blízkej minulosti,
- používať hygienické návyky súvisiace s dospievaním,
- používať domáce spotrebiče.

OBSAH

Označenie/neverbálne pomenovanie navonok pozorovateľných vlastností žiaka a niektorých charakterových vlastností žiakom.

Rozvíjanie znalostí vlastných osobných údajov/informácií a informácií o ďalších osobách v sociálnom prostredí žiaka a ich vyjadrovanie primeranými neverbálnymi komunikačnými prostriedkami v adekvátnych situáciách.

Používanie pravidiel správania viazaných na určité situácie (vizualizovaných pre žiaka zrozumiteľnou neverbálnou formou).

Používanie naučených sociálnych komunikačných zručností aj v menej očakávaných situáciách sociálnych kontaktov s deťmi i dospelými.

Rozvíjanie prvkov spoločnej pozornosti a ich uplatnenie v sociálnej komunikácii formou skupinových neverbálnych rozhovorov (s použitím neverbálnych komunikačných prostriedkov), podmienených vonkajšou motiváciou.

Používanie zložitejších pravidiel spoločenských hier (vizualizovaných pre žiaka pochopiteľným spôsobom).

Nadalej podporovanie vokalizácie, ak sa dá, spájanie určitého, žiakom vokalizovaného zvuku, so špecifickou situáciou naplnenia potreby (snaha o modelovanie vokalizovaného zvuku na špecifický zvuk – slovo, vyjadrujúce špecifickú potrebu).

Kontinuálne napodobňovanie (režazenie pohybov s ich súčasným napodobňovaním žiakom):

- pokročilá imitácia (zodvihnúť jednu ruku - zodvihnúť obe ruky, dotyk nosa jedným prstom - dotyk nosa celou rukou, zamávanie "pá - pá" pravou rukou - ľavou rukou atď.),
- dvojkroková imitácia (predviesť dva kroky, po ich zapamätaní žiakom imitovať),
- prekríženie (dotyk pravého lakťa ľavou rukou, dotyk ľavého ramena pravou rukou a pod.),
- dve reakcie naraz (dotyk ramena pravou rukou súčasne a kolena ľavou rukou, ruky prekrížené),
- trojkroková imitácia,
- imitácia činnosti podľa obrázka.

Imitácia orálnej motoriky. Demonštrujeme vždy len jeden pohyb, až po zvládnutí pridáme ďalší.

Rozvíjanie neverbálnej komunikácie so žiakom na plánovanie aktivít vzdialenejšej budúcnosti (najbližšieho mesiaca), a neverbálny rozhovor o udalostiach v blízkej minulosti (čo bolo dnes, včera).

Samostatnejšie uplatňovanie hygienických návykov súvisiacich s dospievaním. Používanie antiperspirantu, hygienickej vložky a pod., napr. za pomoci primeranej vizualizácie, procesuálnych schém, vizualizovaného mesačného kalendára.

Rozvíjanie domácich zručností a integračných zručností žiaka, podľa jeho individuálnej kapacity, životného štýlu rodiny a prostredia v ktorom žije.

PROCES

Používať domáce spotrebiče učíme žiaka na základe jeho individuálnych schopností a zručností, za nevyhnutného predpokladu bezpečnosti pre dieťa i okolie, odporúčame úzko spolupracovať s rodinou – poznať životný štýl rodiny ako predpoklad k rozvíjaniu adekvátnych domácich zručností.

7. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Zlepšovať porozumenie zložitých verbálnych inštrukcií, vyplývajúcich z kontextu,
- zlepšovať porozumenie zložitých verbálnych inštrukcií, nevyplyvajúcich z kontextu.

OBSAH

Plnenie inštrukcií, vyplývajúcich z kontextu (Na stôl položíme jablko a žiakovi povieme: „Daj mi jablko“, stoličku prisunieme ku dverám a žiakovi povieme: „Otvor dvere.“ a pod.).

Manipulácia s predmetmi (plnenie dvojslovných inštrukcií, ktoré pomáhajú facilitovať rozpoznanie rovnakého predmetu v rôznych kontextoch).

Vykonanie činnosti zobrazenej na fotografii, alebo obrázku žiakom, v spojení s verbálnou inštrukciou (jednokroková inštrukcia, dvojkroková, trojkroková, viackroková inštrukcia).

Plnenie verbálnych inštrukcií mimo stola, nie posediačky, v rovnakej miestnosti (zapni svetlo, zatvor dvere, choď - stoj, zahod' do koša, bež, otvor dvere, prines mi...; zaklop na dvere atď.).

Plnenie verbálnych inštrukcií v druhej miestnosti („urob a vráť sa“).

Plnenie dvojkrokových inštrukcií v druhej miestnosti.

Plnenie trojkrokových inštrukcií v druhej miestnosti.

4. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Rozvíjať schopnosť vyjadriť čo žiak má – nemá rád,
- rozvíjať schopnosť vyjadriť špecifické pocity,
- rozvíjať schopnosť vyjadriť potreby a želania,
- predstaviť sa keď je o to žiak požiadany,
- predstaviť sa spontánne v situácii, v ktorej sa to očakáva,
- vedieť poskytnúť osobné údaje/údaje o rodine.

OBSAH

Identifikácia vlastných pocitov, ich vyjadrenie primeraným spôsobom.

Identifikovanie a pomenovanie vlastných potrieb a želaní.

Poskytnutie osobných údajov v adekvátnom kontexte: koľko má žiak rokov, kde býva, akú má adresu, do ktorej školy chodí, do ktorej triedy chodí, ako sa volajú pedagógovia žiaka, jeho spolužiaci a pod.

Poskytnutie informácií/údajov o svojej rodine osobám na to oprávneným (na úrade, v škole): mená rodičov, ich telefónne číslo, meno súrodencov, čo robia a pod.

PROCES

Jednotlivé ciele odporúčame dosahovať rôznymi spôsobmi, prostriedkami a metódami. Realizujeme ich predovšetkým prostredníctvom aktivít preferovaných žiakom a podľa jeho individuálnych možností, resp. prirodzených možností sociálneho a komunikačného prostredia školy.

Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami

Matematika

Hodinová dotácia učebného predmetu

Matematika	7. ročník
ŠVP	4
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	4

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Pre úspešné zaradenie sa žiaka s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) do bežného denného života je veľmi dôležitá aj matematická spôsobilosť. Individuálnym prístupom získava žiak prostredníctvom matematiky základné matematické vedomosti, zručnosti a návyky tak, aby ich v rozsahu svojich individuálnych schopností a možností, na svojom aktuálnom stupni vývinu dokázal v živote prirodzene aplikovať.

Ciele predmetu matematika sú kladené tak, aby bol obsah a proces vzdelávania orientovaný na žiaka, aby prostredníctvom individuálneho, názorného a štruktúrovaného prístupu pôsobili na pozitívny kognitívny rozvoj a v konečnom dôsledku aj na rozvoj celej osobnosti žiaka s AU alebo PVP s MP.

Hranice obsahu učiva jednotlivých ročníkov nesmú byť prekážkou pre efektívne vzdelávanie žiaka. Obsah učiva a čas potrebný na jeho zvládnutie sa prispôbuje individuálnym schopnostiam žiaka.

V dôsledku triády postihnutia je potrebné klásť dôraz nielen na obsah vzdelávania, ale predovšetkým na prístup k žiakovi s AU alebo PVP s MP, na výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok a v neposlednej rade aj na vhodné učebné prostredie. Neschopnosť žiaka spolupracovať na vyučovaní môže byť spôsobená aj vonkajšími činiteľmi.

Pre mnohých žiakov s AU alebo PVP s MP je práca s učebnicou problémom, preto je potrebné zvoliť inú formu sprostredkovania učiva. Môžu to byť rôzne pracovné listy, manipulácia s konkrétnymi predmetmi, obrázkami, pracovné úlohy uložené v škatuliach, výučba prostredníctvom počítača a podobne. Záleží na osobitostiach žiaka, je potrebné adekvátne reagovať na jeho potreby, schopnosti a možnosti. To si vyžaduje cieľavedomú a namáhavú prácu pedagóga, využívajúc jeho vedomostný, kreatívny, flexibilný a ľudský potenciál.

Učivo má byť prezentované takými formami a metódami, ktoré sú pre daného žiaka najpriateľnejšími. Je treba mať na zreteli, že nie je podstatné to, aby si žiak osvojil čo najväčšie množstvo učiva, ale aby osvojené učivo vedel v čo najväčšej miere využívať v praktickom živote.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Tvorit' skupiny z rozličných predmetov,
- oboznámenie sa s tvarmi a povrchmi materiálov,
- poznať farby,
- pochopiť množstvo 7,
- poznať základné geometrické tvary,
- kresliť základné geometrické tvary podľa predlohy.

OBSAH

Porovnávanie predmetov podľa vlastností.

Triedenie predmetov podľa vlastností.

Vzťahy: kratší – dlhší.

Orientácia v priestore, vzťahy: vpravo – vľavo, na – pod.

Orientácia v čase, pojmy: deň, hodina.

Skladanie celku z častí.

Číslo 7, počítanie do 7, čítanie a písanie číslice 7.

Priradovanie predmetov k číslu 7.

Priradovanie čísla 7 k predmetom.

Poznávanie základných geometrických tvarov a ich kreslenie podľa predlohy: kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník.

Kocka – priradovanie, triedenie a spoznanie kocky medzi predmetmi každodenného života.

7. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Osvojiť si základné prvky numerácie v obore prirodzených čísel do 100,
- sčítavať a odčítavať desiatky v obore prirodzených čísel do 100,
- osvojiť si základné rovinné a priestorové útvary,
- využívať jednotku dĺžky,
- využívať jednotku hmotnosti,
- využívať osvojené vedomosti v reálnom živote.

OBSAH

Počítanie po desiatkach do 100, číselný rad do 100, čítanie a písanie čísel do 100.

Sčítovanie a odčítavanie desiatok.

Riešenie jednoduchých slovných úloh.

Porovnávanie a triedenie predmetov podľa dĺžky a veľkosti.

Pojem: polovica.

Pomenovanie a triedenie rovinných útvarov: kruh, štvorec, obdĺžnik a trojuholník.

Kocka, valec a hranol – priradovanie k názvu, triedenie a ich spoznanie medzi predmetmi každodenného života.

Rysovanie čiar, meranie na cm, jednotka 1 cm.

Váženie, porovnávanie a triedenie predmetov podľa hmotnosti, jednotka 1 kg.

Používanie kalkulačky.

7. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Násobiť a deliť mimo oboru násobilky,
- deliť so zvyškom,
- písomne násobiť a deliť prirodzené čísla do 10 000,
- osvojiť si numeráciu v číselnom obore do milióna,
- vedieť písomne sčítavať a odčítavať čísla do 100 000,
- osvojiť si jednoduché konštrukcie kružidlom,
- osvojiť si základné priestorové útvary: guľa, valec,
- vedieť označovať a rýsovať uhly,
- vedieť vypočítať obvod rovinných obrazcov.

OBSAH

Písomné násobenie a delenie mimo oboru násobilky, príklady typu:

$$\begin{array}{l} 3 \cdot 11 = 33 \quad 2 \cdot 15 = 30 \\ 33 : 3 = 11 \quad 30 : 2 = 15 \end{array}$$

Delenie so zvyškom.

Násobok daného čísla, vyznačovanie na číselnej osi.

Pojmy: neúplný podiel, zvyšok.

Výpočet neúplného podielu, zápis formou: $13 : 4 = 3 \text{ zv. } 1$.

Riešenie príkladov na delenie so zvyškom v obore do 100.

Písomné násobenie a delenie prirodzených čísel do 10 000.

Násobenie a delenie číslami 10, 100, 1000.

Využitie na praktickom premieňaní jednotiek dĺžky, hmotnosti a objemu.

Písomné násobenie maximálne trojciferného čísla jednociferným činiteľom.

Písomné delenie jednociferným deliteľom bez zvyšku.

Číselný obor do milióna, numerácia do milióna, porovnávanie čísel, zaokrúhľovanie čísel na desiatky a stovky, písomné sčítavanie a odčítavanie čísel do 100 000.

Riešenie jednoduchých slovných úloh.

Používanie kalkulačky na sčítavanie a odčítavanie.

Jednoduché konštrukcie kružidlom, prenášanie úsečiek, porovnávanie úsečiek, grafický súčet úsečiek, násobok úsečiek, stred úsečky.

Konštrukcia trojuholníka (z troch strán) pomocou kružidla.

Základné geometrické telesá: guľa, valec, popis základných vlastností.

Uhol, vyznačovanie a rysovanie uhla, popis uhla.

Pojmy - pravý uhol, priamy, ostrý, tupý uhol.

Precvičovanie na rovinných obrazcoch: štvorec, obdĺžnik, trojuholník.

Obvod trojuholníka.

Obvod obdĺžnika.

Obvod štvorca.

PROCES

Pre žiakov 1. úrovne môže byť orientácia v priestore a čase veľkým problémom. Najmä pojem hodina je veľmi abstraktný, preto nácvik realizujeme v prirodzených aj navodených štruktúrovaných podmienkach prostredníctvom vizualizácie.

Číselný obor sa v tejto úrovni rozširuje o číslo 7. Žiaci spoznávajú kocku v predmetoch každodenného života.

Pre niektorých žiakov sa počítanie po jednotkách, desiatkach a pod. v danom číselnom obore môže stať mechanickou a stereotypnou záležitosťou, preto tieto činnosti nacvičujeme v takých situáciách, aby žiak chápal zmysel zadanej úlohy, aby prostredníctvom nácviku v rôznych variabilitách vedel osvojenú schopnosť využívať v každodenných, reálnych činnostiach.

Žiaci v 3. úrovni si osvojujú numeráciu v číselnom obore do milióna. Riešenie praktických úloh môže byť pre niektorých žiakov náročné pre abstraktnosť veľkosti oboru, preto je potrebné, aby si žiaci dôsledne osvojili algoritmus postupu jednotlivých početných výkonov.

Pri ťažkostiach s manipuláciou s číslami je vhodné použiť kalkulačku. To isté platí aj pri nácviku výpočtu obvodov plošných útvarov, ktoré nacvičujeme v reálnych situáciách.

Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami

Informatika

Hodinová dotácia učebného predmetu

Informatika	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hlavnou úlohou vyučovacieho predmetu je rozvíjať myslenie a komunikáciu žiakov inou, špecifickou formou. Vede ich k presnému vyjadrovaniu myšlienok, postupov a ich zaznamenaniam vo formálnych zápisoch, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie.

Cieľom informatiky je viesť žiakov k pochopeniu základných pojmov, postupov a techník používaných pri práci s údajmi a toku informácií v počítačových systémoch.

Cieľom vyučovacieho predmetu je zoznámiť sa s počítačom a možnosťami jeho využitia v každodennom živote. Získať základné zručnosti v používaní počítača primerane individuálnym schopnostiam žiaka s AU alebo PVP s MP.

Obsah vyučovacieho predmetu informatika je rozdelený do 5 tematických okruhov:

Informácie okolo nás - žiaci sa učia pracovať so základnými počítačovými aplikáciami, aby vedeli základné postupy pri práci s textom a jednoduchou prezentáciou, získali prvé zručnosti pri kreslení v grafickom prostredí, porozumeli nahrávaniu a prehrávaniu zvukov a videí.

Komunikácia prostredníctvom IKT – sa venuje využitiu nástrojov internetu na komunikáciu, na vlastné učenie sa. Žiaci by sa mali naučiť pracovať s elektronickou poštou, mali by pochopiť spôsob a mechanizmy vyhľadávania informácií na internete, uvedomovať si bezpečnostné riziká pri práci s internetom.

Postupy, riešenie problémov – žiaci sa zoznámia so špecifickými postupmi riešenia problémov prostredníctvom IKT. Zoznámia sa s pojmami ako program, programovanie.

Princípy fungovania IKT – sa venuje popisu a pochopeniu mechanizmov informačných a komunikačných technológií. Žiaci by sa mali zoznámiť s možnosťami vstupných a výstupných zariadení, so získavaním základných zručností pri práci so súbormi a priečkami.

Informačná spoločnosť – tematický okruh sa zaoberá s etickými, morálnymi a spoločenskými aspektmi informatiky. Žiaci by sa mali oboznámiť s ukázkami využitia IKT v bežnom živote, pochopiť, že používanie IKT si vyžaduje kritický a zvažujúci postoj k dostupným informáciám, viesť k zodpovednému používaniu interaktívnych médií – rozumieť rizikám, ktoré sa tu nachádzajú.

Obsah vzdelávania vyučovacieho predmetu informatika nie je rozdelený do troch úrovní - najľahšia, stredná a najnáročnejšia - ako je to pri iných vyučovacích predmetoch. Predpokladá sa, že žiaci AU alebo PVP s MP na porovnateľnej mentálnej úrovni môžu disponovať diametrálne rozličnými schopnosťami a zručnosťami v tejto oblasti. Vyučujúci informatiky pri vypracovávaní IVP musí vychádzať z aktuálnych schopností a zručností každého žiaka v tejto oblasti, a podľa toho so žiakom individuálne postupovať.

7. ROČNÍK

CIELE

- Zapnúť a vypnúť počítač s pomocou/samostatne,
- pracovať s myšou s pomocou/samostatne,
- pracovať s klávesnicou s pomocou/samostatne,
- správnym spôsobom uchopiť a spustiť CD, DVD s pomocou/samostatne,
- minimalizovať a maximalizovať pracovné okno s pomocou/samostatne,
- zatvoriť pracovné okno s pomocou/samostatne,
- pracovať s jednoduchými hrami ovládateľnými myšou a klávesnicou s pomocou/samostatne,

- chápať rozdiel medzi ťahaním a klikaním myšou,
- chápať rozdiel medzi dvojklikom a jedným kliknutím,
- chápať rozdiel medzi stláčaním pravého a ľavého tlačidla,
- spustiť CD, DVD cez tento počítač s pomocou/samostatne,
- používať jednoduché zásady písania e-mailov,
- e-maily posielat' a prijat' s pomocou/samostatne,
- rozpoznať vhodné webové stránky pre deti – vzdelávacie, zábavné, náučné,
- oboznámiť žiakov s negatívnym vplyvom stránok propagujúcich násilie a s erotickým zameraním,
- získať základy algoritmického myslenia – príkazy v priamom režime,
- pracovať so slúchadlami – zapojenie, hlasitosť s pomocou/samostatne,
- ovládať zásady správneho sedenia pri počítači.

OBSAH

Informácie okolo nás

Oboznámenie sa s počítačom

Základné časti z ktorých sa skladá počítačová zostava (PC, monitor, klávesnica, myš).
Ovládanie klávesnice, myši.

Textový dokument, čísla a znaky, slová, vety, jednoduché formátovanie, textové efekty

Práca s textovým editorom, vytváranie jednoduchého textu, mazanie, ukladanie dokumentu.

Ukladanie rôznych informácií do súborov (text).

Jednoduché nástroje na úpravu textových dokumentov (zmena veľkosti písma, hrúbka).

Dodržiavanie základných zásad písania textu.

Počítačové didaktické hry.

Komunikácia prostredníctvom IKT

E-mail, poštový program, e-mailová adresa, adresár

Oboznámenie sa s pojmi – e-mail, e-mailová adresa.

Správne posielanie a prijímanie jednoduchých listov (rodičom, kamarátom, spolužiakom).

Bezpečné a etické správanie v e-mailovej komunikácii (ochrana osobných údajov).

E-mailové adresy rodičov a kamarátov (zistenie adresy, využitie adresára),

www, webový prehliadač, webová stránka, odkaz, vyhľadávanie na webe

Oboznámenie sa s pojmi – www, webový prehliadač, webová stránka.

Bezpečnosť, zásady správania sa v prostredí internetu.

Webové stránky pre deti (rozprávky, obrázky).

Postupy, riešenie problémov

Oboznámenie sa s pojmi – detský programovací jazyk, elementárne príkazy

Riešenie jednoduchých algoritmov v detskom programovacom prostredí (kreslenie obrázkov).

Princípy fungovania IKT

Oboznámenie sa s pojmi myš, klávesnica,

Funkcie vybraných klávesov.

Tlačiareň

Funkcia tlačiarne.

CD

Spúšťanie hry a hudby z CD, ovládanie jednoduchých hier

Ukladanie informácií, súbor

Uloženie informácií do súboru, otvorenie.

Informačná spoločnosť

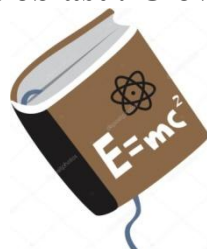
Informačné technológie v škole

Edukačné programy, komunikácia. - objavovanie a využívanie rôznych typov edukačných programov pre rôzne predmety.

Voľný čas a IKT

Počítačové hry, hudba, filmy.

Vzdelávacia oblasť: Človek a príroda

Fyzika

Hodinová dotácia učebného predmetu

Vlastiveda	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet fyzika pre 7. až 9. ročník pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) nadväzuje na poznatky o prírode, ktoré žiaci získali vo vyučovacom predmete vlastiveda v 4. až 6. ročníku.

Obsah vyučovacieho predmetu fyzika je zameraný na to, aby žiaci pozorovali a aj porozumeli základným fyzikálnym javom v ich bezprostrednom okolí.

V 3. úrovni si žiaci s AU alebo PVP s MP majú osvojiť vybrané metódy práce a súbor zručností, ako je pozorovanie a meranie vybraných fyzikálnych veličín, dokázali opísať pozorované a aj pracovať so získanými údajmi, napr. zapísať namerané hodnoty do tabuľky, realizovať nenáročné pokusy a podobne.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Rozlišovať tuhé a kvapalné telesá na základe ich rozdielnych vlastností,
- demonštrovať jednoduchým spôsobom premeny skupenstva,
- odmerať dĺžku a hmotnosť telesa.

OBSAH

Premeny skupenstva látok

Premena vody na paru

Vyparovanie, podmienky vyparovania. Pozorovanie.

Skvapalňovanie (kondenzácia)

Podmienky skvapalňovania.

Vznik rosy a dažďa.

Kolobeh vody v prírode.

Topenie a tuhnutie

Premena ľadu na vodu a vody na ľad.

Praktická dlhodobá úloha

Pozorovanie zmien počasia. Záznam z pozorovania zmien počasia (kreslenie) vo vopred určených intervaloch.

Elektrická energia

Využitie elektrickej energie v domácnosti, v doprave a inde. Šetrenie elektrickou energiou.

Elektrospotrebiče – využitie v domácnosti, ich používanie, bezpečné zaobchádzanie pri ich používaní. Možnosti vzniku požiaru. Predchádzanie požiaru v byte, budove, privolanie požiarnikov.

7. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Rozlišovať tuhé, kvapalné a plynné telesá na základe ich rozdielnych vlastností,
- odmerať dĺžku telesa,
- odmerať hmotnosť telesa,
- porozumieť kolobehu vody v prírode.

OBSAH

Poznávanie látok

Veci, predmety a látky – rozlišovanie.

Zmeny látok – hrdza, topenie a tuhnutie, rozpustnosť.

Vlastnosti látok – spoločné a odlišné vlastnosti látok, napr. cukor, soľ, múka a iné.

Porovnávanie a meranie

Dĺžka - jednotky dĺžky: cm.

Hmotnosť - jednotky hmotnosti: kg. Praktické váženie.

Teplota - jednotka teploty - °C, bod varu, bod mrazu. Pozorovanie.

Meranie teploty – teplomer.

Čas - pohyby Zeme a s nimi súvisiace javy.

Dĺžka dňa a noci.

Striedanie ročných období.

Elektrická energia

Elektrárne.

Využitie elektrickej energie v priemysle, poľnohospodárstve, doprave, v domácnosti.

Šetrenie elektrickou energiou.

Elektrospotrebiče, k čomu slúžia, ako sa s nimi zaobchádza.

Bezpečnosť pri ich používaní.

Možnosti vzniku požiaru.

Predchádzanie požiaru, privolanie požiarnikov.

7. ROČNÍK – 3. úroveň

Vlastnosti látok a telies

CIELE

- Rozlišovať tuhé, kvapalné a plynné telesá na základe ich rozdielnych vlastností,
- na intuitívnom základe pochopiť a používať pojmy látka a teleso,
- odmerať dĺžku, hmotnosť a objem telesa, urobiť zápis zameraných hodnôt.

OBSAH

Vlastnosti tuhých telies

Krehkosť, tvrdosť, pružnosť, tvárnosť. Merateľné vlastnosti telies - hmotnosť, váhy, váženie, jednotky 1 kg, 1 g, 1 t. Dĺžka, meradlá dĺžky, meranie dĺžkovým meradlom, jednotky dĺžky 1 m, 1 cm, 1 mm, 1 km. Meranie dĺžky nepravidelných telies, odhad dĺžky. Objem, odmerný valec, meranie objemu geometricky nepravidelných telies, jednotky objemu 1 l, 1 ml.

Vlastnosti kvapalín

Nestlačiteľnosť, tekutosť. Tlak v kvapalinách. Využitie takmer nestlačiteľnosti kvapalín v praxi; nadľahčovanie telies v kvapalinách, plávanie, vznášanie a potápanie sa telies v kvapalinách.

Vlastnosti plynov

Stlačiteľnosť, rozpínanosť, tekutosť plynov. Nadľahčovanie telies v plynch. Vzduch, atmosféra, tlak vzduchu. Znečisťovanie vzduchu.

Teplota

Premeny skupenstva látok

CIELE

- Merat' v určitých časových intervaloch teplotu a zaznamenať ju do tabuľky,
- porozumieť nameraným hodnotám teploty a času v tabuľke,
- opísať priebeh a podmienky topenia, tuhnutia, vyparovania a varu vody, opísať jav skvapalňovania.
- demonštrovať jednoduchým experimentom premeny skupenstva,
- porozumieť kolobehu vody v prírode.

OBSAH

Tuhé, kvapalné a plynné skupenstvo látok.

Meranie teploty, teplomer, Celziova stupnica, jednotka teploty $^{\circ}\text{C}$.

Meranie času, jednotka času 1 s, 1 min., 1 h.

Premena vody na paru

Vyparovanie, podmienky vyparovania. Var.

Meranie teploty a času v priebehu varu vody, záznam nameraných hodnôt do tabuľky.

Skvapalňovanie (kondenzácia)

Podmienky skvapalňovania.

Vznik rosy a dažďa.

Kolobeh vody v prírode.

Kyslé dažde a ich vplyv na prírodu.

Topenie a tuhnutie

Premena ľadu na vodu a vody na ľad.

Meranie teploty a času v priebehu topenia ľadu, záznam nameraných hodnôt do tabuľky.

Praktická dlhodobá úloha

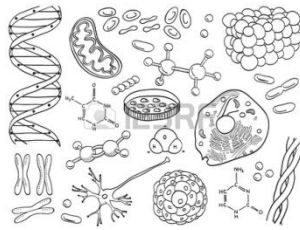
Zriadenie meteorologickej stanice, meranie teploty a objemu zrážok, zisťovanie prítomnosti nečistôt v zrážkach a v ovzduší. Zisťovanie smeru vetra. Záznam pozorovaní a nameraných hodnôt teploty, objem zrážok, smeru vetra.

PROCES

Pri vyučovaní fyziky sa žiaci učia predmety a javy pozorovať, a o zistených skutočnostiach rozprávať alebo ich aj zaznamenávať.

Na vyučovacej hodine fyziky žiaci merajú, vážia, pripravujú podmienky pre pokusy a vykonávajú také činnosti, o ktorých predpokladáme, že ich využijú v praktickom živote.

Vzdelávacia oblasť: Človek a príroda

Biológia

Hodinová dotácia učebného predmetu

Vlastiveda	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet biológia pre 7. až 9. ročník pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) nadväzuje na poznatky o prírode, ktoré žiaci získali vo vyučovacom predmete vlastiveda v 4. až 6. ročníku.

Žiaci získavajú základné poznatky o živej a neživej prírode. Oboznamujú sa so základnou stavbou tela a spôsobom života živočíchov, rastlín a iných organizmov, s podmienkami ich zdravého vývinu a s ochranou a tvorbou životného prostredia.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Poznávať prírodu v priamom kontakte,
- osvojiť si základné poznatky o živej a neživej prírode.

OBSAH

Poznávanie prírody

Pozorovanie zmien v prírode podľa ročných období. Triedenie prírody na živú a neživú. Význam neživej a živej prírody pre človeka, jej využitie.

Neživá príroda

Pôda - zem.

Horniny - kameň.

Drevo.

Živá príroda

Človek

Spoznávanie vlastného tela dotykom 12 a viacerých častí tela napodobňovaním.

Ochrana zdravia pred chorobou a úrazom.

Živočíchy

Domáce zvieratá – poznať ďalšie druhy, význam, využitie.

Voľne žijúce zvieratá – význam, využitie.

Rastliny

Byliny, dreviny.

Význam rastlín pre človeka a živočíchy, využitie.

7. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Poznať základnú stavbu a funkciu ľudského organizmu,
- poznať základné hygienické pravidlá,
- poznať niektoré rastliny a zvieratá miestnej oblasti.

OBSAH

Zo živej prírody

Človek. Človek ako súčasť živej prírody.

Hlavné vonkajšie časti ľudského tela a vnútorné ústroje, najznámejšie z nich v súvislosti s ich funkciou.

Znaky života u človeka – človek sa živí rastlinnou, živočíšnou potravou a vodou, dýcha kyslík, rastie, vyvíja sa, rozmnožuje, vníma zmyslami, pohybuje sa.

Starostlivosť o zdravie a bezpečnosť človeka.

Rastliny

Ihličnaté a listnaté stromy a kry.

Byliny - liečivé byliny.

Kvetiny.

Časti rastlinného tela: koreň, stonka, list, kvety, plod.

Ovocie, zelenina - zber úrody a jej spracovanie.

Živočíchy

Chov dobytky: krava, ovca, kôň, prasa a iné.

Starostlivosť o domáce zvieratá. Užitočnosť domácich zvierat pre človeka.

Ochrana živočíchov.

Voda a vzduch

Voda

Význam vody pre život rastlín, živočíchov a človeka

Výskyt vody v prírode. Voda v skupenstve pevnom, kvapalnom a plynnom (vodná para).
Ochrana vody pred znečistením.

Vzduch

Význam vzduchu pre život rastlín, živočíchov a človeka.

7. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Oboznámiť sa so živočíchmi a rastlinami najmä vyskytujúcimi sa v mieste bydliska žiaka,
- poznávať vzájomné vzťahy medzi živočíchmi, rastlinami a medzi organizmami a ich prostredím,
- poznávať najznámejších predstaviteľov živočíchov, rastlín a iných organizmov a ich význam pre prírodu a človeka.

OBSAH

Príroda a jej prírodné deje

Hlavné skupiny organizmov v prírode, ich znaky - baktérie, huby, rastliny, živočíchy. Životné prostredie, jeho vplyv na živé organizmy.

Voda ako životné prostredie

Význam vody pre život rastlín, živočíchov a človeka.

Zdroje znečisťovania vôd. Ochrana vôd, najmä zdrojov pitnej vody.

Pozorovanie predstaviteľov rastlín a živočíchov vo vodnom prostredí a pri vode v najbližšom okolí.

Rastliny stojatých vôd: pálka úzkolistá, lekno biele, žaburinka menšia.

Živočíchy stojatých vôd: kapor obyčajný, korytnačka bahenná, pijavica lekárska, larvy komárov.

Živočíchy tečúcich vôd: pstruh potočný, štika obyčajná, ostriež riečny, rak riečny.

Najčastejšie rastliny brehov vôd: vřba biela, jelša lepkavá, záružlie močiarna, nezábudka močiarna.

Živočíchy brehov vôd: ondatra pižmová, kačica divá, užovka obyčajná, skokan hnedý, vážka ploská, komár piskľavý.

Chránené živočíchy: rosnička zelená, bocian biely.

Les - spoločenstvo organizmov

Les - hospodársky významné spoločenstvo organizmov.

Lesné dreviny – ihličnaté, listnaté, stromy a kríky.

Byliny: papraď samčia, jahoda lesná, machy, lišajníky, liečivé byliny.

Lesné živočíchy: srna hôrna, ropucha krátkonohá, ďateľ veľký, vretenica obyčajná.

Huby jedovaté: muchotrávka zelená, nejedlé: hríb satanský, jedlé: hríb dubový.

Potravové vzťahy medzi organizmami – potravné reťazce.

Význam lesov, ich ochrana.

Pozorovanie v lese, poznávanie niektorých živočíchov, rastlín a iných organizmov žijúcich v lese.

Vysokohorská vegetácia

Význam a ochrana vysokohorskej vegetácie.

Charakteristickí predstavitelia rastlín machy, lišajníky: kosodrevina, borievka nízka, plesnivec alpínsky.

Lúky a pasienky – spoločenstvo organizmov

Ošetrovanie lúk a pasienkov, zúrodňovanie - ich význam.

Rastliny: trávy, ďatelina lúčna, lúčne kvety.

Živočích: ovca domáca, tur domáci, jašterica obyčajná, koník lúčny, lienka veľká, motýle, ovad hovädzí.

Polia

Pôda a jej význam pre človeka. Starostlivosť o pôdu. Ochrana pôdy.

Hospodársky významné rastliny – obilniny, okopaniny, olejníny, krmoviny.

Buriny: vlčí mak.

Živočích polí: zajac poľný, hraboš poľný, jarabica poľná, bažant obyčajný, škovránok poľný, svrček poľný.

Škodcovia: pásavka zemiaková, krtonôžka obyčajná.

Záhrady a sady

Záhrady a sady v rôznych ročných obdobiach.

Pestovanie rastlín a starostlivosť o ne v rôznych ročných obdobiach.

Zelenina, ovocné stromy, kry a byliny; okrasné stromy, kry a kvety.

Najčastejšie živočích: krt obyčajný, jež bledý, hrdlička záhradná, drozd čierny, sýkorka veľká, vrabec domový, škorec obyčajný, mlynárik kapustový, chrúst obyčajný, obal'ovač jablčný, slimák záhradný, dážd'ovka obyčajná.

Opel'ovače: včela medonosná, čmeľ zemný.

PROCES

Vyučovanie biológie je nevyhnutné realizovať v konkrétnych podmienkach prírodného prostredia, najmä prostredníctvom vychádzok zameraných na konkrétny cieľ.

Dôležité sú aj pomôcky ako encyklopédie, obrazy, preparácie zvierat, zbierky a krátke filmy na DVD, CD, TV.

Konkrétne druhy rastlín, živočíchov, a ich počet, určuje vyučujúci podľa schopností žiaka s AU alebo PVP s MP a regiónu, v ktorom sa škola nachádza.

Vymenované druhy rastlín a živočíchov slúžia len ako príklad, poskytujú možnosť výberu.

Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Dejepis

Hodinová dotácia učebného predmetu

Vlastiveda	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Dejepis pre 7. až 9. ročník pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) nadväzuje na poznatky o spoločnosti, ktoré žiaci získali vo vyučovacom predmete vlastiveda v 4. až 6. ročníku.

Hlavnou úlohou dejepisu je vytvoriť u žiakov AU alebo PVP s MP elementárne historické predstavy, predovšetkým na základe obrazového vnímania.

Cieľom vyučovacieho predmetu dejepis je, aby žiaci podľa svojich schopností a možností získali „historické“ skúsenosti a poznatky z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy.

Žiakov vedieme k tomu, aby mali v úcte svoj vlastný národ, úctu k iným národom a etnikám, rešpektovali historické, kultúrne a iné odlišnosti ľudí a spoločností.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Vytvárať u žiakov elementárne historické predstavy na základe obrazového vnímania,
- rozlišovať minulosť a prítomnosť,
- priblížiť život ľudí v dávnej minulosti.

OBSAH

Od blízkeho k vzdialenému

Priestor a čas

Prírodný a historický čas, meniny, narodeniny, sviatky.
Fotografie – obrazová spomienka, rodinný album.

Pamiatky v priestore a čase

Pomník, pamätník – poznajú historickú osobnosť, ktorú pripomína pomník, pamätník, v mieste kde žiaci žijú. Návšteva miestneho cintorína, parku.

Legends, mýty, povesti,

náboženstvo Povesti z minulosti svojho regiónu.

Návšteva sakrálnych objektov v obci, príbehy svätých.

Od lovca k roľníkovi a remeselníkovi

Spôsob života a obživy pravekých zberačov, lovcov, roľníkov.
Pracovné nástroje, odev, zbrane pravekých ľudí.

7. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Vytvárať u žiakov elementárne historické predstavy na základe obrazového vnímania,
- rozlišovať minulosť a prítomnosť,
- priblížiť život ľudí v dávnej minulosti.

OBSAH

Od blízkeho k vzdialenému

Priestor a čas

Prírodný a historický čas.

Meniny, narodeniny, letopočet, sviatky.
Fotografie – obrazová spomienka, rodinný album. „Rodostrom“ najbližšej rodiny.

Pamiatky v priestore a čase

Pomník, pamätník – poznajú historickú udalosť, osobnosť, ktorú pripomína pomník, pamätník, pamätná tabuľa v mieste kde žiaci žijú. Návšteva miestneho cintorína.

Legends, mýty, povesti, náboženstvo

Povesti, legends a príbehy z minulosti svojho regiónu.
Návšteva sakrálnych objektov v obci, príbehy svätých.

Od lovca k roľníkovi a remeselníkovi

Spôsob života a obživy pravekých zberačov, lovcov, roľníkov.
Pracovné nástroje, odev, zbrane pravekých ľudí.

7. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Vytváranie elementárnych historických predstáv žiakov na základe obrazového vnímania,
- oboznámiť žiakov s najdôležitejšími obdobiami našich národných dejín,
- zameranie sa na najzákladnejšiu orientáciu v slovenských dejinách.

OBSAH

Na počiatku novoveku

Objavné plavby - zámorské objavy a ich vplyv na rozvoj hospodárstva.
Objavenie Ameriky (1492) - Krištof Kolumbus.

Slovensko v novoveku

Život šľachty a poddaných v 16.

storočí. Turecké nájazdy do Uhorska.

Bratislava – hlavné mesto Uhorska.

Bitka pri Moháči (1526) a jej dôsledky.

Roľnícke a banícke povstania v Uhorsku.

Vznik habsburskej monarchie.

Renesancia. Pamiatky na Slovensku z tohto obdobia, najmä vo vlastnom regióne.

Vek osvietenstva a Slovensko

Slovensko po tureckých vojnách – hospodárska a sociálna situácia. J. Jánošík – symbol boja za slobodu a spravodlivosť.

Barok – pamiatky na Slovensku, so zameraním na vlastný región.

Mária Terézia – reformy. Jozef II. – zrušenie nevoľníctva, tolerančný patent.

Slovenské národné obrodenie

Postavenie Slovákov v Uhorsku.

Uzákonenie (kodifikácia) spisovného slovenského jazyka - A. Bernolák, L. Štúr.

Rozvoj školstva a kultúry na Slovensku.

Revolučný rok 1848 – slovenské povstanie, žiadosti slovenského národa. Memorandum slovenského národa (1861).

Matica slovenská (1863).

Založenie slovenských gymnázií.

Vznik Rakúsko–Uhorska.

Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Geografia

Hodinová dotácia učebného predmetu

Vlastiveda	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet geografia pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) v 7. až 9. ročníku nadväzuje na poznatky zo spoločenskovednej oblasti, ktoré získali žiaci vo vyučovacom predmete vlastiveda v 4. až 6. ročníku.

Žiaci prostredníctvom vyučovacieho predmetu geografia získavajú základné poznatky o svojej vlasti a o svete.

V geografii žiaci postupujú od prostredia, miestnej krajiny v ktorej žijú, k poznaniu Slovenskej republiky, jej postavenia v Európe, k základným informáciám o Európe a o svete.

Dôležitou súčasťou vyučovania geografie je práca s rôznymi druhmi máp. Práca s mapou nie je len prostriedkom, ale aj cieľom vyučovania, aby žiaci boli schopní orientovať sa podľa mapy aj v praktickom živote.

V rámci obsahu geografie žiaci získavajú aj poznatky o základoch ochrany a tvorby životného prostredia.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Poznávať miestnu krajinu,
- orientovať sa v miestnej oblasti,
- vedieť najdôležitejšie údaje o obci v ktorej žiak žije.

OBSAH

Orientácia na mape a v miestnej krajine

Orientácia v obci – poznať niektoré názvy ulíc, ktoré sú dôležité pre žiaka, križovatky, význam orientačných tabúl.

Dopravné značky súvisiace s cestnou premávkou predovšetkým chodcov a cyklistov, správanie sa chodcov na ceste, pravidlá cestnej premávky pre cyklistov.

Poznávanie obce v ktorej žiak žije - dominantné prvky obce, pamätihodnosti, významné objekty.

Inštitúcie a zariadenia – obchody, služby, správne inštitúcie, zdravotnícke zariadenia, stanica polície, požiarny útvar, kultúrne a športové zariadenia a iné.

Charakteristika miestnej krajiny na základe pozorovania.
Vychádzky do bezprostredného okolia obce.

Jednoduchý opis krajiny – nížina, vrchovina, pohorie, rieka.

Krajina – mestská/vidiecka; zalesnená/nezalesnená; poľnohospodárska/priemyselná.
Chránené krajinné oblasti najbližšieho regiónu.

Dopravné spojenia miestnej obce s najbližším okolím: cesty, železnica a iné.

7. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Poznávať miestnu krajinu,
- poznávať svoju vlasť,
- začať pracovať s mapou s pomocou učiteľa.

OBSAH

Zem a jej zobrazenie

Glóbus – zobrazenie Zeme.

Orientácia na mape a v miestnej krajine

Mapa – farby na mape, značky, orientácia na mape miestnej krajiny.

Určovanie hlavných svetových strán.

Mapa Slovenskej republiky - poloha, hlavné mesto – Bratislava, hranice štátu.

Naše mesto, obec na mape, poloha vzhľadom k hlavnému mestu.

Slovenská republika

Bratislava – hlavné mesto Slovenskej republiky, sídlo republikových orgánov a inštitúcií.

Historické pamiatky, kultúrne dominanty v Bratislave.

Priemysel a doprava Bratislavy.

7. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Základné poznatky o Európe,
- práca s mapou, využitie v praktickom živote,
- ochrana životného prostredia.

OBSAH

Zem a jej zobrazenie

Tvar a veľkosť Zeme. Glóbus ako zobrazenie Zeme.

Základné pohyby Zeme.

Vesmír – Slnecná sústava. Výskum vesmíru. Kozmonautika.

Mapa zemských pologúľ. Svetadiely, oceány. Určovanie polohy na mape podľa svetových strán.

Európa ako svetadiel

Európa – poloha, členitosť, povrch.

Podnebie a vodstvo Európy.

Obyvateľstvo, štáty Európy.

SR – jej poloha v Európe.

Hranice, naši susedia.

Európske štáty.

Stredná Európa – Česko, Poľsko, Maďarsko, Rakúsko, Švajčiarsko, Nemecko.

Východná Európa – Spoločenstvo nezávislých štátov. Ukrajina, Bielorusko, Rusko.

Západná Európa – Veľká Británia, Írsko, Francúzsko, Holandsko, Belgicko.

Južná Európa – Španielsko, Portugalsko a Taliansko.

Juhovýchodná Európa – Grécko, Slovinsko, Chorvátsko a bývalé štáty Juhoslávie, Albánsko, Moldavsko, Rumunsko a Bulharsko.

Severná Európa – Švédsko, Nórsko, Fínsko, Dánsko, Island a pobaltské republiky.

Najmenšie štáty v Európe – Vatikán, Luxembursko, Monako a iné.

Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Občianska náuka

Hodinová dotácia učebného predmetu

Vlastiveda	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet občianska náuka pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) v 7. až 9. ročníku nadväzuje na poznatky o spoločnosti, ktoré žiaci získali vo vyučovacom predmete vlastiveda v 4. až 6. ročníku.

Ciele a obsah občianskej náuky je zameraný na oboznámenie sa žiakov so zásadami a normami vzťahov v rodine, v škole a spoločnosti vôbec.

Žiak sa má oboznámiť so základnými občianskymi právami a povinnosťami, chápať ich význam, svoje práva ale aj povinnosti, v rámci svojich osobných možností a schopností. Žiaci sa oboznámia v rámci vyučovacieho predmetu občianska náuka s hlavnými znakmi nášho štátneho zriadenia, ako i so všeludskými problémami, ktoré sa bytostne dotýkajú mladej generácie.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Vedieť osobné údaje,
- porozumieť časovým údajom a vzťahom,
- orientovať sa v bežných životných situáciách.

OBSAH

Základná orientácia

Základné údaje o sebe: meno, priezvisko, vek.

Základné údaje o blízkych príbuzných - mená rodičov, súrodencov, zamestnanie, vek.

Orientácia v čase, osvojenie pojmov: dnes, zajtra, včera, názvy mesiacov.

Orientácia v priestore, zvládnutie pokynov: von, dnu, hore, dolu.

Samostatná návšteva pre žiaka najznámejších miestností v budove školy.

Spoznávanie najbližšieho okolia školy, najmä dôležitých objektov.

Orientácia v bežných životných situáciách

Verejná doprava – cestovanie v dopravnom prostriedku na dlhšiu vzdialenosť.

Telefonovanie s pomocou, vedieť čísla: 150, 155.

Pošta – orientácia v priestoroch budovy s pomocou.

Obchod – zvládnutie jednoduchého nákupu s pomocou, platenie nákupu s pomocou.

Využívanie služieb s pomocou, napr. kaderníctvo, holičstvo.

Objednanie jedla a pitia s pomocou.

Oboznámenie sa s ubytovacími zariadeniami podľa možností miestnej oblasti.

Vyjadriť, opísať bolesť, zdravotný problém, vedieť odmerať telesnú teplotu.

Privolanie (aj telefonicky) lekársku službu s pomocou.

Návšteva zdravotného strediska, lekára, lekárne.

7. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Poznať osobné údaje členov rodiny, príbuzenské vzťahy,
- orientovať sa v čase a priestore,
- orientovať sa v miestnej oblasti,
- poznať hlavné zásady pravidiel cestnej premávky,
- osvojiť si pravidlá správnej životosprávy,
- získať základné poznatky o živote v spoločnosti a jej pravidlách.

OBSAH

Rodina, škola a obec

Príbuzenské vzťahy.

Úloha rodiny.

Vzťahy medzi členmi rodiny – úcta k starším, k rodičom, všetkým ľuďom.

Adresa bydliska.

Zariadenie školy, ochrana školského majetku.

Adresa školy.

Miesto bydliska – mesto, dedina, najdôležitejšie rozdiely – počet obyvateľov, doprava,...

Verejné zariadenia a úrady obce: miestny úrad, pošta, zdravotné stredisko, lekáreň, policajná stanica, hasičská stanica, kultúrny dom, atď. – podľa miestnych podmienok.

Vychádzky do okolia školy a obce.

Orientácia v čase a priestore

Ročné obdobia a ich charakteristické znaky.

Určovanie času na hodinách.

Opakovanie pojmov: včera, dnes, zajtra, ráno, večer, budúci rok, minulý rok.

Dni v týždni, mesiace v roku, dátum.

Dátum narodenia.

Určenie miesta: vpredu, vzadu, pod, nad, pred,

Doprava, pravidlá cestnej premávky

Dopravné prostriedky.

Cestovanie vlakom, autobusom, električkou podľa miestnych podmienok.

Správanie sa v dopravných prostriedkoch.

Pravidlá cestnej premávky pre chodcov.

Dopravné značky určené pre chodcov, signalizačné zariadenia riadiace dopravu.

Starostlivosť o zdravie

Osobná hygiena a jej význam v prevencii ochorenia.

Najbežnejšie ochorenia, ich príznaky, vedieť opísať bolesť, zdravotný problém.

Ošetrovanie chorého člena rodiny.

Návšteva polikliniky, nemocnice, lekárne.

Správna životospráva, spánok, odpočinok.

Škodlivosť fajčenia a konzumovania alkoholických nápojov.

História a spoločnosť

Historické pamiatky v miestnom prostredí – stavba obydlí, kostol, radnica, divadlo, atď.

Štátne symboly – štátna vlajka, štátna hymna.

Úcta k ľudskej práci a jej produktom.

Práca – pozorovanie ľudí pri práci na poli, na stavbe, v obchode, ...

Stroje a prístroje, ktoré uľahčujú prácu v zamestnaní i v domácnosti.

Bezpečnosť pri práci s prístrojmi.

7. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Poznať funkciu rodiny a školy,
- oboznámiť s normami spoločenského správania a ich uplatňovaním v bežnom živote,
- poznať hlavné zásady pravidiel cestnej premávky,
- získať základné poznatky o živote v spoločnosti.

OBSAH

Život v spoločnosti

Rodina

Význam rodiny pre mladého človeka a pre štát.

Rodina - mama, otec, súrodenci, starí rodičia, širšia rodina – príbuzní.

Rodičia a deti, vzťahy medzi nimi.

Správanie sa v rodine – úcta, porozumenie, vzájomná pomoc

Sviatky a významné udalosti v rodine.

Škola

Škola ako súčasť života moderného človeka.

Poslanie školy, funkcie školy.

Ako sa učiť, narábať s vedomosťami.

Správanie sa v škole – školský poriadok.

Základy spoločenského styku

Zásady slušného správania sa doma, na verejnosti – pozdrav, oslovenie, predstavenie sa a iné.

Zásady kultúrneho správania sa na verejnosti – na ulici, v obchode, v dopravnom prostriedku, na pošte, u lekára, na návšteve, na kultúrnom predstavení.

Starostlivosť o vlastné zdravie, prevencia ochorenia a úrazu

Osobná hygiena a jej význam v prevencii ochorenia.

Ochrana pred infekčnými a civilizačnými ochoreniami.

Škodlivosť fajčenia, alkoholizmu a drog pre mladého človeka, boj proti ich používaniu, negatívny príklad dospelých.

Nebezpečenstvo AIDS.

Bezpečnosť cestnej premávky

Bezpečnosť na cestách, cesta do a zo školy, orientácia okolo domu, školy, v obci či meste.

Dodržiavanie dopravných predpisov pre chodcov a cyklistov.

Medziludské vzťahy v rodine a v spoločnosti.

Základné mravné hodnoty – úcta k sebe a k druhým ľuďom, čestnosť, statočnosť, spravodlivosť, pravdovravnosť, pracovitnosť, láska k vlasti a ich uplatňovanie v živote človeka.

Charakter človeka – kladné a záporné vlastnosti človeka.

Spolužitie ľudí na zásadách spolupráce a tolerancie, dobre s nimi vychádzať.

PROCES

K vymedzenému obsahu občianskej náuky odporúčame, aby učitelia pristupovali ako k otvorenému systému. Učivo možno dopĺňať či redukovať.

Jednotlivé témy plnia funkciu námetov na jednotlivé hodiny. Učiteľ si zvolí také námety, ktoré podľa jeho názoru žiak s AU alebo PVP s MP zvládne a bude môcť uplatniť aj v bežnom živote.

Vyučovanie občianskej náuky je podľa možnosti nutné realizovať v konkrétnych situáciách.

Vzdelávacia oblasť: Človek a hodnoty

Etická výchova

Hodinová dotácia učebného predmetu

Etická výchova	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Etická výchova predstavuje vyskúšaný a overený výchovný model, ucelený program, vedúci žiakov k pozitívnym hodnotám a k ich uplatneniu v živote.

Etická výchova pomáha žiakom rozvíjať svoju identitu, poznať svoje silné a slabé stránky, zároveň ich učiť pochopiť a akceptovať druhých, vytvárať pozitívne vzťahy a prevziať zodpovednosť za seba i za druhých. Vďaka týmto cieľom etická výchova účinne pripravuje žiakov na zmysluplný a produktívny život v rodine, na pracovisku i v spoločnosti.

Etická výchova sa neuspokojuje iba s podávaním informácií o morálnych zásadách, ale pomocou moderných interaktívnych výchovných metód pozitívne ovplyvňuje hodnotovú orientáciu žiaka, podporuje pochopenie a interiorizáciu, t. j. zvnútornenie mravných noriem a napomáha osvojenie si správania, ktoré je s nimi v súlade.

Cieľom etickej výchovy je v rámci možností nahradiť žiakom chýbajúce pozitívne skúsenosti, vrátiť im pocit dôvery v seba i okolie, pomáhať im nadobudnúť zdravé sebavedomie, učiť ich vychádzať s rovesníkmi, podporovať rozvoj pozitívnych osobnostných vlastností, oboznamovať a pomôcť zvnútorňovať prosociálne hodnoty a postoje.

7. ROČNÍK

CIELE

- Poznávať sám seba, objavovať svoju identitu,
- rozvíjať primerané sebahodnotenie,
- učiť sa obhájiť svoje práva a názory,
- poznávať svoje práva a povinnosti v rodine,
- učiť sa zodpovedať za svoje rozhodnutia, zároveň však rešpektovať dospelých,
- chápať pozitívne hodnoty priateľstva, lásky, manželstva a rodiny,
- začínať si uvedomovať riziká spojené s predčasným sexuálnym životom,
- rozvíjať pozitívny postoj k ľuďom chorým a so zdravotným postihnutím.

OBSAH

Sebapoznanie a sebvýjadrovanie

Objavovanie vlastnej jedinečnosti a identity.

Úcta k inému človeku.

Poznať svoje silné a slabé stránky.

Poznať svoje pozitívne a negatívne vlastnosti.

Mať zdravé sebavedomie.

Akceptovať sám seba aj so svojimi nedostatkami.

Obhajoba svojich práv a názorov vedieť ich obhájiť.

Vedieť presadiť sa a obhájiť v rôznych situáciách.

Odmietnutie, vyslovenie sťažnosti.

Vedieť vysvetliť svoje názory, vysloviť návrh, požiadať o láskavosť.

Vedieť čeliť manipulácii a tlaku skupiny.

Prosociálnosť

Prosociálnosť ako zložka vlastnej identity.

Nezávislosť a rešpektovanie druhých.

Rozvíjanie vlastnej identity v interakcii s druhými.

Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine

Poznanie významu rodiny pre mladého človeka.

Hlbšie poznanie vlastnej rodiny.

Práva a povinnosti členov v rodine.

Etické aspekty sexuálnej zrelosti

Rozvíjanie sexuálnej identity.

Vzťahy medzi chlapcami a dievčatami.

Priateľstvo a láska.

Kritéria výberu partnera.

Počatie a prenatálny život ľudského plodu.

Rozpor medzi pohlavnou a psychosociálnou zrelosťou.

Predčasný sexuálny styk, jeho príčiny a dôsledky.

Pohlavné choroby a AIDS.

Následky odtrhnutia sexu od osobného vzťahu a zodpovednosti.

Vzťah k ľuďom so zdravotným znevýhodnením

Tolerancia – poznanie významu pojmu.

Vytváranie pozitívneho vzťahu žiaka k všetkým ľuďom, ktorí potrebujú jeho pomoc a porozumenie.

Vzdelávacia oblasť: Človek a svet práce

Pracovné vyučovanie

Hodinová dotácia učebného predmetu

Pracovné vyučovanie	7. ročník
ŠVP	2
Voliteľné hodiny	1
ŠkVP	3

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovaci predmet pracovné vyučovanie má významnú úlohu vo vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) a to z hľadiska: úspešného sociálneho začlenenia sa do spoločnosti, vytvárania sociálneho, pracovného a osobného uplatnenia sa, individuálneho rozvoja jeho osobnosti a z hľadiska vytvárania vzťahov k okolitému životu.

Pracovné vyučovanie je dôležitým faktorom pri vytváraní samoobslužných a hygienických návykov, pri vytváraní a rozvoji poznávacích procesov, motorických a pracovných zručností a návykov. Osvojovanie si rôznych pracovných zručností vo vyšších ročníkoch je dôležitým činiteľom predprofesionálnej prípravy.

Pracovné vyučovanie prispieva k uspokojovaniu osobných potrieb žiaka, k rozvoju jeho schopností, možností a zručností. V kooperácii s ostatnými predmetmi prispieva k rozvoju celej osobnosti žiaka, a tým sa stáva jeho život zmyslupnejším a nezávislejším.

Obsah predmetu pracovné vyučovanie sa realizuje v čo najväčšej miere v prirodzených podmienkach, v situáciách, v ktorých bude žiak danú činnosť v reálnom živote vykonávať.

Pri blokovom vyučovaní sa rozdeľuje vyučovacia jednotka na kratšie časové úseky, podľa schopností žiaka tak, aby bola dodržaná určená časová dotácia.

Obsah predmetu je členený na tri úrovne, v jednotlivých úrovniach na zložky. Toto rozdelenie vychádza zo schopnosti žiaka osvojiť si obsah daného učiva a zo schopnosti vedieť ho aplikovať v súčasnom i budúcom praktickom živote.

Zložky vyučovacieho predmetu pracovné vyučovanie

Samoobslužné činnosti – žiaci nadobúdajú zručnosti v starostlivosti o hygienu tela a zovňajšku, osvojujú si stravovacie návyky a pravidlá stolovania.

Práce v domácnosti – obsahom zložky je osvojovanie si základných pracovných návykov v domácnosti, zručností potrebných pri domácich prácach a udržiavanie poriadku. Súčasťou tejto zložky je aj šitie. Žiaci nadobúdajú zručnosti v základných technikách šitia a ručných prác. Súčasťou zložky práce v domácnosti sú aj práce v kuchyni. Žiaci si osvojujú základné znalosti o potravinách, a ako udržiavať v kuchyni poriadok a hygienu. Vo vyšších ročníkoch nadobúdajú zručnosti pri príprave jednoduchých nápojov a jedál.

Súčasťou pracovného vyučovania v 1. úrovni je zložka **rozvoj jemnej a hrubej motoriky**. Cieľom tejto zložky je stimulácia motoriky, rozvoj koordinácie oko – ruka, zameriavanie pozornosti žiaka, rozlišovanie materiálov zmyslovým vnímaním, osvojenie si následnosti pracovných krokov činností.

Práce v dielni – žiaci si osvojujú schopnosť rozlišovať rozličné materiály, spoznávajú ich v praktickom živote, osvojujú si manuálne zručnosti s nimi a vytvárajú jednoduché výrobky.

Technické kreslenie – žiaci vo vyšších ročníkoch 3. úrovne sa prostredníctvom praktických činností učia zhotovovať technické náčrty a výkresy výrobkov.

Pestovateľské práce – žiaci 2. a 3. úrovne sa učia rozpoznávať rôzne druhy ovocia a zeleniny, nadobúdajú základné pestovateľské zručnosti, osvojujú si starostlivosť o izbové rastliny.

Pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu je potrebné individuálne pre každého žiaka citlivo zvážiť výber vhodných metód, foriem, didaktických prostriedkov a pomôcok, vhodnú formu motivácie, optimálnu náročnosť a čas potrebný na vykonanie úlohy, mieru členenia úlohy na jednoduchšie kroky, formu a mieru pomoci, vhodné učebné prostredie s optimálnym množstvom stimulov.

U žiakov s AU alebo PVP s MP býva častým problémom nedostatok motivácie, pozornosti a vytrvalosti. Preto treba pri vytváraní úlohy pre konkrétneho žiaka vedieť, čím sa dá motivovať (čo býva mnohokrát ťažké zistiť) a upútať jeho pozornosť. Zvyčajne na začiatok práce zaraďujeme ľahkú úlohu, ktorú žiak bezpečne zvládne a ktorá ho môže motivovať k ďalšej práci. Až potom zaraďujeme úlohu alebo činnosť, ktorú si má žiak osvojiť, poprípade utvrdiť. Na záver zaraďujeme úlohu alebo činnosť, ktorú má žiak rád. Nácvik jednotlivých činností nesmie byť samoúčelným, snažíme sa o to, aby žiak osvojenú činnosť vedel využiť v praktickom živote, inak jej osvojenie nemá pre žiaka význam. Jednotlivé pracovné úlohy je potrebné rozdeliť podľa schopností žiaka na čiastkové úlohy, inak by si ju žiak pre jej náročnosť nemusel vedieť osvojiť.

Žiakovi je potrebné poskytovať primeranú pomoc, forma a miera závisí od schopností konkrétneho žiaka. Pri najslabších žiakoch môže ísť o úplnú fyzickú pomoc pedagógom. Ak si žiak osvojil určitú časť činnosti, pedagóg poskytuje len čiastočnú fyzickú pomoc. Pre iných žiakov môže byť postačujúcou pomocou slovný návod alebo predvedenie činnosti. Najmiernejšou pomocou je poskytnutie pomoci prostredníctvom pokynov. Pre niektorých žiakov môže byť dostatočnou pomocou už len samotná prítomnosť pedagóga. Je potrebné citlivo zvážiť, ktoré činnosti už má žiak osvojené, aby mu nebola poskytovaná väčšia pomoc ako žiak v skutočnosti potrebuje, čím by sa brzdil jeho ďalší rozvoj.

Pri vzdelávaní žiakov s autizmom je dôležité aj prostredie, v ktorom sa pracovný proces realizuje. Nesmie byť prestimulované, aby pozornosť žiaka bola sústredená na požadovaný úkon a nebola odvádzaná prostredím. Netreba zabúdať ani na neprimeranú citlivosť na sensorické podnety niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP, najmä pri prácach v dielni. Je potrebné primerane upraviť pracovné prostredie a podmienky, aby zvýšená zmyslová vnímavosť nebola prekážkou pre ďalšie vzdelávanie žiaka. V niektorých prípadoch môže byť potrebná aj úprava pracovných nástrojov a prostriedkov.

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP má problémy s vytrvalosťou, pozornosťou a s ochotou spolupracovať. To môže vyplývať aj z nedostatočnej časovej a priestorovej orientácie, z nezrozumiteľnosti obsahu a postupu požadovanej činnosti.

Štruktúrovanie a vizualizácia pomôže žiakom zorientovať sa v pracovnom priestore a v čase, zorientovať sa v tom, kedy sa má daná úloha vykonávať. Žiak získa prehľad, kedy úloha začína, kedy končí, aká je následnosť postupu krokov pri vykonávaní danej úlohy a tak isto získa prehľad o tom, čo bude vykonávať po ukončení úlohy. Každá zadávaná pracovná úloha musí byť jednoznačná, zrozumiteľná, aby žiak vedel čo má urobiť a ako má postupovať. Pri poskytovaní vizualizovanej pomoci je nutné citlivo zvážiť množstvo vizualizácie. Použitie vizuálnych prostriedkov musí byť veľmi flexibilné.

Tak ako je v živote každého človeka potrebné pociťovať úspech a spokojnosť, tak aj pre žiaka s autizmom je dôležité, aby pri vykonávaní pracovných činností bol úspešný. Preto pri zadávaní pracovných úloh postupujeme od najjednoduchších k zložitejším. Ak žiak pri práci urobí chybu, nehodnotíme to slovné, len ho opravíme a ukážeme mu, ako má správne postupovať.

Vzhľadom na to, že u mnohých žiakov s AU alebo PVP s MP je narušená schopnosť predvídať čo sa stane, je potrebné zaistiť bezpečnosť žiakov potrebnými opatreniami, a tiež nácvikom bezpečných pracovných návykov.

Pri výučbe pracovného vyučovania je neustále potrebné zohľadňovať aktuálnu dosiahnutú úroveň žiaka, aby osvojovanie si nových vedomostí, zručností a návykov bolo prirodzeným pokračovaním výučby. Nesmieme zabúdať na spoluprácu s rodičmi, aby všetko to, čo si žiak osvojil v školskom prostredí, vedel zužitkovať aj v reálnom živote.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK - 1. úroveň

CIELE

- Zvyšovať samostatnosť pri základných hygienických návykoch,
- zvyšovať samostatnosť pri základných samoobslužných zručnostiach,
- zvyšovať samostatnosť pri základných stravovacích návykoch,
- rozvíjať schopnosť využívať voľný čas,
- rozvíjať jemnú a hrubú motoriku,
- osvojiť si základné pracovné zručnosti,
- rozoznávať rôzne materiály a vedieť s nimi pracovať,
- vedieť pracovať s náradím v dielni.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Osobná hygiena - samostatné používanie hygienických potrieb, upevnenie hygienických návykov, včítane používania WC.

Samostatné vyzliekanie a obliekanie odevu, rozlíšenie prednej a zadnej časti oblečenia.

Samostatné obúvanie a vyzúvanie.

Úprava vlasov – vedieť používať hrebeň.

Používanie príboru s pomocou - vedieť podľa potreby použiť vidličku, nôž a servítku.

Navliekanie šnúrok do topánok a viazanie uzla s pomocou.

Rozvoj jemnej motoriky

Listovanie v knihe po jednom liste.

Používanie štipcov na bielizeň, spinky a pod.

Gumovanie a strúhanie ceruziek.

Odskrutkovanie a zaskrutkovanie veľkej matice do určitej vzdialenosti.

Skladanie puzzle a jednoduchých skladačiek.

Navliekanie rôznych drobných predmetov a prírodnín podľa jednoduchého pravidla.

Práca v domácnosti

Primerané používanie predmetov každodenného života.

Odkladanie predmetov, odevu a obuvi na určené miesto, udržiavanie poriadku.

Ukladanie šiat.

Utieranie prachu, vysávanie, zametanie a utieranie podlahy.

Umývanie umývadla, vane a zrkadla podľa pokynov.

Pranie a žehlenie jednoduchých vecí s pomocou.

Polievanie kvetov.

Základy bezpečnosti v domácnosti.

Samostatné prestieranie k stolovaniu - plytký a hlboký tanier, servítku, príbor, pohár.

Umývanie, utieranie a odkladanie riadu na určené miesto.

Používanie elektrickej varnej kanvice.

Príprava jednoduchých nápojov.

Príprava jednoduchých studených jedál.

Práca v dielni

Práca s papierom: strihanie, nalepovanie, zlepovanie vytváranie koláže a pod.

Strihanie a lepenie textilu.

Navliekanie nite do veľkej ihly.

Šitie jednoduchých stehov so zdvojenou nit'ou na perforovaný kartón.

Montážne a demontážne práce so skladačkami.

Vyfarbovanie a natieranie výrobkov.

Práca s osvojeným náradím - kladivo, píłka, kliešte, pilník - s pomocou.

7. ROČNÍK - 2. úroveň

CIELE

- Samostatne vykonávať osobnú hygienu a samoobsluhu,
- vykonávať základné pracovné činnosti v domácnosti,
- poznať vlastnosti papiera a textilu, vedieť s nimi pracovať,
- osvojiť si základné pracovné zručnosti potrebné pri práci s drevom,
- osvojiť si základné pracovné zručnosti potrebné pri pestovateľských prácach.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Samostatné umývanie rúk, tváre, vlasov, sprchovanie, umývanie celého tela, čistenie zubov a nechtov.

Samostatné používanie WC, toaletného papiera, vreckovky, dámskej hygienickej vložky.

Česanie a upravovanie vzhľadu.

Samostatné obliekanie a vyzliekanie, skladanie a ukladanie odevov a obuvi na určené miesto. Samostatné stolovanie.

Práce v domácnosti

Samostatné odkladanie predmetov na určené miesto, udržiavanie poriadku.

Utieranie prachu, umývanie podlahy, zemetanie a vysávanie, vetranie.

Ustielanie postele.

Pranie a sušenie spodnej bielizne, ponožiek a vreckoviek. Žehlenie rovných kusov bielizne.

Prišívanie gombíka, patentky, háčika. Predný a zadný steh.

Jednoduché opravy odevov.

Základné obsluhovanie bežných domácich audio a video zariadení.

Nakupovanie.

Telefonovanie.

Ošetrovanie drobných poranení.

Samostatné prestieranie k stolovaniu.

Samostatné odkladanie riadu po stolovaní.

Umývanie, utieranie a odkladanie riadu.

Uskladňovanie potravín.

Krájanie chleba nožom, na ručnom krájači.

Umývanie, čistenie, krájanie, ukladanie ovocia a zeleniny na tanier.

Príprava jednoduchých nápojov.

Používanie elektrickej varnej kanvice a sporáka.

Používanie strúhadiel, mlynčekov, krájačov, otváračov, hriankovača a iných kuchynských nástrojov a spotrebičov.

Príprava jedál z vajčiek: varené vajčička na tvrdo a na mäkko, praženica, volské oko.

Príprava nátierky a jednoduchých šalátov.

Varenie zemiakov, párkov, jednoduchej polievky, kaší, pudingov, cestovín, ryže a instantných polievok.

Dodržiavanie bezpečnosti v domácnosti a hygieny pri práci v kuchyni.

Práce v dielni

Práce s drobným materiálom

Práce a výrobky s použitím rôznych materiálov, napr. koláže, zvyšovanie náročnosti úloh.

Práce s papierom

Rozlišovanie rôznych druhov papiera.

Vystrihovanie papiera podľa predkreslenej línie.

Obkresľovanie šablóny a vystrihovanie tvarov.

Strihanie poskladaného papiera.

Rolovanie papiera a kartónu.

Lepenie farebných papierov, vytváranie mozaík.

Balenie predmetov do papiera.

Práce s textilom

Navliekanie nite do ihly, urobiť uzol na konci nite.

Prišívanie gombíka, patentky, háčika.

Predný, zadný steh.

Práce s drevom

Zvyšovanie zručnosti pri opracovávaní povrchu dreva brúsnyim papierom a pilníkom.

Zvyšovanie zručnosti pri zatĺkaní a vyt'ahovaní klincov.

Stĺkanie a zlepovanie rôznych materiálov.

Osvojenie si práce s vrtákom pri v'rtaní dier do dreva.

Požívanie skrutkovača pri spájaní dreva skrutkami.

Bezpečnosť pri práci s náradím.

Montážne a demontážne práce

Zostavovanie modelov zo stavebníc spájaním a skrutkovaním.

Rozoberanie modelov vytvorených spájaním a skrutkovaním.

Skladanie puzzle a mozaiky.

Pestovateľské práce

Polievanie izbových rastlín. Odstraňovanie odumretých častí rastlín, kyprenie pôdy, hnojenie, ošetrovanie listov.

Pripravovanie záhonov na siate.

Siatie, hnojenie, pletie, polievanie a okopávanie záhonov.

Pestovanie kvetín a zeleniny.

Zber úrody.

Zimné uskladňovanie úrody.

7. ROČNÍK - 3. úroveň

CIELE

- Utvárať stereotyp pri základných hygienických návykoch, sebaobslužných zručnostiach a pri stolovaní,
- rozlišovať rôzne materiály, poznať ich vlastnosti, rozširovať a prehľbovať si základné manuálne zručnosti pri práci s nimi,
- vedieť prakticky využiť vedomosti a zručnosti získané z technického kreslenia,

- rozvíjať schopnosť využívať voľný čas,
- osvojiť si základné vedomosti a pracovné zručnosti potrebné pri pestovateľských prácach.

OBSAH

Samoobslužné činnosti

Upevňovanie vykonávania samoobslužných činností, osobnej hygieny a dodržiavania hygienických zásad.

Samostatné umývanie rúk, tváre, vlasov, sprchovanie, umývanie celého tela, čistenie zubov, čistenie a úprava nechťov, česanie a vytváranie účesu.

Skontrolovanie a upravovanie vzhľadu. Dodržiavanie čistoty pri stolovaní. Intímna hygiena ženy.

Práce v domácnosti

Samostatné odkladanie predmetov na určené miesto, udržiavanie poriadku.

Utieranie prachu, umývanie podlahy, zametanie a vysávanie. Vetranie.

Umývanie WC, umývadla, vane, zrkadla, bidetu, dverí, okien.

Samostatné pranie, sušenie a žehlenie jednoduchých vecí.

Ošetrovanie drobných poranení.

Umývanie, čistenie, krájanie, ukladanie ovocia a zeleniny na tanier.

Krájanie chleba nožom, na ručnom krájači.

Krájanie, natieranie chleba, príprava obložených chlebíčkov a chuťoviek.

Používanie strúhadíel, mlynčekov, krájačov, otváračov, hriankovača, varnej kanvice, sporáka a iných kuchynských nástrojov a spotrebičov.

Mletie mäsa, strúhanky, maku, orechov...

Príprava nápojov. Príprava jedál z vajíčok, zo zemiakov, z cestovín, z ryže. Príprava nátierok a jednoduchých šalátov.

Varenie jednoduchých teplých a studených jedál.

Mrazenie potravín.

Dodržiavanie bezpečnosti a hygieny pri práci v kuchyni.

Šitie spojovacími stehmi: perličkový steh, základný steh. Spájanie a začisťovanie látky.

Oboznámenie sa s najjednoduchšími strihmi - posteľná bielizeň.

Rovné šitie na šijacom stroji.

Ozdobný steh: hladkovanie.

Háčkovanie: háčkovanie jednoduchého vzoru. Pletenie: pridávanie a uberanie očiek.

Práce v dielni

Práce s drobným materiálom

Upevňovanie zručností z nižších ročníkov, zvyšovanie schopnosti výberu a rozvíjanie estetického cítenia.

Skladanie, spájanie, navliekanie, upravovanie, ohýbanie, navíjanie, strihanie, lisovanie, nalepovanie, zlepovanie.

Prepichávanie, napichávanie, viazanie, zväzovanie, nadväzovanie a spleťanie drobného materiálu. Kombinovanie rozličného materiálu – vytváranie návrhov vzorov.

Práce s papierom

Zdokonaľovanie presnosti práce.

Používanie rôznych druhov papiera pri zhotovovaní výrobkov. Kombinovanie s inými materiálmi.

Práce s drevom

Upevňovanie zručností pri obrábaní dreva základnými technikami.

Spájanie dreva: klincami, skrutkami, plátovaním a glejením.

Dlabanie do dreva.

Úprava povrchu výrobkov: brúsenie, voskovanie, leštenie, morenie, lakovanie, natieranie farbou.

Čítanie jednoduchých technických výkresov, kresliť jednoduché technické náčrty.

Práce z kože a koženky

Upevňovanie a zdokonaľovanie pracovných zručností, výroba jednoduchých výrobkov.

Práce s kovom

Oboznámenie sa so základnými druhmi, vlastnosťami plechu a s jeho praktickým využitím.

Praktické činnosti s plechom: obkreslenie, ohýbanie, pílenie, prebíjanie, nitovanie, spájanie skrutkami, maticou, úprava povrchu brúsením a lakovaním. Rezanie pákovými nožnicami.

Používanie razníc.

Práce s plastmi

Prehľadné základných pracovných zručností používaných pri práci s organickým sklom a novoduroom: meranie, obkreslenie, rezanie, vŕtanie, pílenie, brúsenie, leštenie, lepenie, ohýbanie.

Montážne a demontážne práce

Zostavovanie modelov podľa predlohy.

Zostavovanie zložitejších pohyblivých modelov z plastových a kovových stavebníc spájaním a skrutkovaním. Skladanie zložitejších puzzle.

Jednoduché údržbárske práce: údržba bicykla, kolobežky a pod..

Technické kreslenie

Využívanie vedomostí osvojených v predmete matematika.

Rysovanie a základné vlastnosti rovnobežiek.

Kružnica: základné pojmy, rysovanie.

Kótovanie dier a kružníc.

Pestovateľské práce

Pestovanie, ošetrovanie a presádzanie izbových rastlín.

Viazanie a aranžovanie rastlín.

Pestovanie kvetov a okrasných kríkov.

Ošetrovanie ovocných stromov a kríkov.

Pripravovanie záhonov na siate.

Úprava pôdy po zbere.

Starostlivosť o záhony.

Pestovanie zeleniny a okopanín.

Ochrana pred škodcami a burinami.

Zber a uskladnenie úrody.

PROCES

Žiaci siedmeho ročníka 1. úrovne si osvojujú samostatnosť v samoobslužných činnostiach, pri obliekaní a obúvaní, upevňujú si hygienické návyky. Žiakov vedieme k tomu, aby vedeli primerane používať predmety podľa ich určenia, a vedeli ten istý predmet používať v rôznych situáciách.

Zadávanie pracovnej úlohy žiakovi musí byť konkrétne, stručné a jednoznačne formulované, v opačnom prípade sa môže stať, že žiak bude zmätený, nepochopí význam osvojovaného učiva, ani to, čo sa od neho očakáva, poprípade svoju pozornosť upriami nežiaducim smerom.

Vzdelávacia oblasť : Umenie a kultúra

Hudobná výchova

Hodinová dotácia učebného predmetu

Hudobná výchova	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hudba je svojou podstatou jedinečná cesta ku komunikácii žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiaci s AU alebo PVP s MP“).

Jej efektívnosť spočíva v dvoch rovinách:

- hudba môže vytvárať ucelené, stabilné a predpovedateľné prostredie,
- melódia, harmónia a rytmus obľúbenej piesne poskytuje známe podnety, čím vytvára pocit bezpečia v neznámom a stresujúcom prostredí.

Hudba môže byť aj veľmi flexibilná: mení sa z momentu na moment, odrážajúc správanie a emócie žiaka.

Hudobná výchova znamená pre žiakov s AU alebo PVP s MP používanie hudby pre nehudobné ciele v oblastiach: kognície, komunikácie a socializácie.

Hlavným poslaním hudobnej výchovy u žiakov s AU alebo PVP s MP je dosahovanie iných, ako hudobných cieľov, t.j. prvoradým cieľom nie je učiť sa o hudbe, učiť sa hrať na nejakom nástroji. Samozrejme, keď žiak prejavuje záujem a je schopný absolvovať „bežnú“ hudobnú výchovu s určitými modifikáciami, treba ho v tom podporovať a rozvíjať. Môže to byť účinná cesta k integrácii.

Vyučovaci predmet hudobná výchova má dôležitý vplyv na rozvoj osobnosti žiaka. Hudobná výchova pre žiakov s AU alebo PVP s MP má dva základné ciele:

- rozvoj komunikácie,
- uvoľnenie, resp. zmysluplné trávenie času (t.j. sekundárne zmiernovanie nežiaducich foriem správania).

Hudobná výchova podporujúca rozvoj komunikácie. Hudba produkovaná pedagógom, alebo reprodukováaná oslovuje každého individuálne. Vŕahuje žiaka do takých hudobných aktivít, pomocou ktorých sa učí nadväzovať kontakty s rovesníkmi a s dospelými. Slová sú abstraktné a pre žiaka s AU alebo PVP s MP predstavujú bariéru. Hudba je flexibilnejšia, zvlášť keď hudbou imitujeme rytmický pohyb dieťaťa.

Hudobná výchova poskytuje žiakovi uvoľnenie a zmysluplné trávenie času. Aplikuje sa ako forma oddychu pre žiaka. Najproduktívnejšie sú interakcie medzi žiakom a pedagógom sprevádzané dotykmi. Pre zlepšenie účinkov hudby je vhodné aplikovať aj doplnkové techniky masáže (individuálne závislé od senzorického vnímania každého dieťaťa).

Ciele hudobnej výchovy pre žiakov s AU alebo s PVP s MP neznamenajú vzdelávanie vo sfére hudby, ale sú zamerané na vzbudenie záujmu o hudbu a radosť z nej.

U žiaka dochádza k zmenám v špecifických, nehudobných oblastiach života, a to:

- v poznávacích procesoch, s dôrazom na sluchové vnímanie a senzomotorickú integráciu;
- v jemnej a hrubej motorike, vizuomotorickej a pohybovej koordinácie a lateralite;
- vo vnímaní vlastného tela;
- v expresívnej a receptívnej komunikácii, najmä preverbálnych schopnostiach;
- v sociálnych zručnostiach: učenie poradovosti, prijatia pravidiel, sociálneho porozumenia, učenie prispôsobenia sa požiadavkám skupiny, sebakontrola;
- v sebaobsluže;
- v kreativite a improvizácii.

Učiteľ hudobnej výchovy pracuje ako člen tímu, ktorý pozostáva zo všetkých pedagógov, ktorí so žiakom pracujú, ale aj z rodičov a iných odborníkov, ktorí spoločne, aj keď jednotlivo, pôsobia na žiaka v rôznych prostrediach.

Účinky hudobnej výchovy na žiaka sú niekedy okamžité, ale častejšie sú rozpoznateľné až po určitej dobe. Pedagóg hudobnej výchovy spolupracuje s pedagógom zameraným na rozvíjanie komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností žiaka, resp. ten, kto rozvíja jednu oblasť, súčasne rozvíja ďalšie dve. Hudba, reč, komunikácia a pohyb sú navzájom prepojené a spolupôsobia na vývin žiakov s AU alebo PVP s MP.

Hudobná výchova sa opiera o jasné „ciele“, ktoré dosahujeme určitým hudobným žánrom. Niektorá hudba má jasné určenie: slúži na zábavu, iná slúži na navodenie relaxácie a pod. Napriek tomu, nie je jednoznačné, že určitý žánr pôsobí na všetkých žiakov s AU alebo PVP s MP rovnako a predpovedateľne. Učiteľ najskôr používa celú škálu hudby, a neustále by mal pozorovať žiaka a jeho reakcie na ňu. Najvýhodnejšie je, ak učiteľ produkuje živú hudbu, ktorú je tak možné prispôbiť individuálnym osobitostiam každého žiaka (niektorý reaguje ihneď, iný potrebuje dlhší čas na spracovanie a reakciu). Ak učiteľ produkuje živú hudbu, urobí pauzu kedykoľvek je to potrebné. Žiakovi poskytnete také množstvo času, aké potrebuje, aby mohol reagovať. Ak produkuje živú hudbu, môžeme sa prispôbovať intenzite hlasu žiaka a jeho rozsahu. Živá hudba sa prispôsobí aj vtedy, keď je žiak s AU alebo PVP s MP stimulovaný.

Hudba je aj sprostredkovateľom pozitívneho vzťahu medzi pedagógom a žiakom.

PROCES

Väčšina žiakov s AU alebo PVP s MP má problémy so zameraním pozornosti a s jej udržaním. Rytmus hudby je vhodným podnetom na zameranie pozornosti. Poskytnutím pravidelného rytmu sa žiakovi s AU alebo PVP s MP pomôže zorganizovať si prostredie. Ak sa rytmus zmení z dôvodov prispôsobenia sa momentálnej úrovni aktivity žiaka, bude schopné zotrvať pri úlohe alebo v situácii dlhšie.

V tomto zmysle hudba :

- koncentruje žiaka na učiteľa,
- upozorňuje žiaka, že nasleduje niečo dôležité,
- pomáha žiakovi znovu sa sústrediť, ak bola jeho pozornosť rozptýlená.

Aby hudba vzbudila a znovu vzbudila pozornosť žiaka je potrebné využívať *rytmus, takt a ticho*.

Rytmus

Ak sa spieva inak známa pieseň v neobvyklom rytme, niektoré pasáže sa naťahujú, iné zrýchľujú, ľahko sa stratí pozornosť žiaka. Rytmus a pravidelnosť poskytuje dôležitý predpoklad udržania pozornosti žiaka.

Takt

Ak sa žiak s AU alebo PVP s MP prostredníctvom hudby učí komunikovať a rozvíjať si aj iné schopnosti, nemala by sa hudba stať súčasťou „pozadia“, pretože stratí svoj potenciál ako vzbudenie a udržanie pozornosti. Treba si vybrať tie činnosti, s ktorými má žiaka problémy a pokúsiť sa len pri nich používať hudbu. („Hudba na rozptýlenie.“)

Ticho

Ticho je v prípade hudobnej výchovy časťou rovnováhy. Aj hudba, aj ticho sú nonverbálnymi signálmi. Náhle ticho môže byť silnejším podnetom ako hudba.

Hudobná výchova môže mať skupinový i individuálny charakter. Snahou je, aby skupina bola čo najhomogénnejšia z hľadiska schopností žiakov. Priebeh, resp. plánované aktivity sprostredkujeme dieťaťu na adekvátnej úrovni jeho porozumenia. Spočiatku sa realizuje hudobná výchova vo dvojici so žiakom, s postupným zapájaním ďalších žiakov (ktorí jednotlivo prešli nácvikom v diáde s pedagógom).

Hudobná výchova obsahuje

- „počúvanie“ zvukových podnetov (vnímanie zvukov a hudby reprodukovanej a živej),
- rytmicko-pohybové hry,
- hru na hudobných nástrojoch,
- spev.

Špecifiká hudby

Predmet hudobná výchova vychádza z nasledovných charakteristík hudby:

- zaujme a udrží pozornosť žiaka,
- štruktúruje čas,
- je orientovaná na úspech,
- poskytuje bezpečné miesto na vykonávanie sociálnych zručností,
- robí opakovanie a proces zapamätávania príjemným a zábavným,
- umožňuje žiakom ovládať prostredie,
- môže vytvárať a posilňovať rutinu,
- môže odrážať cítenie každého žiaka a reagovať naň.

Pomôcky

- Alternatívne komunikačné prostriedky,
- vizuálne označené rytmické nástroje,
- magnetofón, mikrofón,
- väčšie zrkadlo,
- pohovka,
- výkres,
- farebné ceruzky,
- farby na prstomaľbu,
- farebné stuhy a šatky atď.

Obsah vyučovacieho predmetu hudobná výchova nie je rozdelený na jednotlivé úrovne, vzhľadom na špecifiká sluchového vnímania žiakov s AU alebo PVP s MP, ktoré nie je v priamej súvislosti s kognitívnou úrovňou.

Pri tvorbe individuálneho vzdelávacieho plánu je preto vhodné prejsť obsahom vzdelávania každého ročníka a vybrať primerané ciele a obsah. Napĺňanie obsahu hudobnej výchovy, resp. voľba procesu, je veľmi závislé nielen od úrovne žiaka, ale pri tomto vyučovacom predmete výnimočne aj od tvorivosti a hudobných, resp. muzikálnych schopností pedagóga.

7. ROČNÍK

CIELE

- Rozvíjať hudobnú pamäť,
- rozvíjať zmysel pre rytmus,
- spievať nový repertoár piesní,
- počúvať nový repertoár piesní a nahrávok podľa výberu žiaka,
- vytvárať jednoduchý inštrumentálny sprievod piesní, nahrávok, živej hudby,
- realizovať hudobno-pohybové aktivity s dôrazom na sociálnu komunikáciu.

OBSAH

Osvojovanie nových piesní individuálnym a skupinovým spevom.

Spievanie piesní so zlepšovaním kvality tvorby hlasu, výšky, farby hlasu a pod. (ľahké tvorenie tónov, hospodárenie s dychom, správna artikulácia).

Vytváranie jednoduchých nástrojových alebo pohybových sprievodov k piesňam.

Hudobno-pohybové aktivity, ktoré využívajú existujúcu úroveň sociálnych interakcií medzi dieťaťom a pedagógom v diáde, ale najmä medzi deťmi navzájom, príp. skupinové interakcie.

Vzdelávacia oblasť: Umenie a kultúra

Výtvarná výchova

Hodinová dotácia učebného predmetu

Výtvarná výchova	7. ročník
ŠVP	1
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	1

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vo vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) má nezastupiteľné miesto aj vyučovací predmet výtvarná výchova. Výtvarné aktivity napomáhajú žiakom rozvíjať grafomotorické zručnosti, hrubú a jemnú motoriku. Na základe rozvoja jemnej motoriky sa rozvíja komunikačná schopnosť, expresívna a receptívna zložka reči, a aj nonverbálna forma komunikácie.

V prípade žiakov s AU alebo PVP s MP motorické schopnosti nie sú narušené dôsledkom ich primárnej poruchy, preto v procese vzdelávania výtvarné aktivity sa aplikujú komplexným spôsobom. Výtvarná výchova je dôležitým výchovno-vzdelávacím prostriedkom pri rozvíjaní narušených zručností a predovšetkým pri rozvíjaní sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti, s dôrazom na sociálne správanie. Vhodné je využiť terapeutické aspekty vyučovacieho predmetu výtvarná výchova, s použitím relaxačných činností, spätých s emocionálnym prežívaním žiakov.

Pre všestranné rozvíjanie žiakov s AU alebo PVP s MP je dôležité používať aj techniky rôznych podporných terapií. Vyučovací predmet výtvarná výchova predovšetkým v prípravnom ročníku a na prvom stupni má silné terapeutické pôsobenie.

Veľa žiakov s AU alebo PVP s MP reaguje hypo- alebo hypersenzitívne na hmatové vnemy, čo sa demonštruje problémovým správaním žiaka. Najmä práca s hlinou a s inými plastickými materiálmi môžu mať na hmatové vnemy a následne na reakcie na tieto vnemy u žiakov pozitívny vplyv.

Pri manipulácii s predmetmi u žiakov s AU alebo PVP s MP veľmi často absentuje spontánna snaha zoznámiť sa neznámymi predmetmi, s pomôckami potrebnými k vykonávaniu aktuálnej činnosti. Táto spontánna snaha by mala viesť žiaka k poznaniu a k osvojeniu funkcie jednotlivých predmetov, pomôcok. Následkom absencie tejto snahy, ich manipulácia s predmetmi sa stáva neadekvátnou, stereotypnou a v procese zoznamovania sa s predmetom, spontánna explorácia sa často obmedzí len na nedôležité charakteristiky z hľadiska vykonávania aktuálnej aktivity.

Vychádzajúc z uvedených problémov, vzdelávanie žiakov s AU alebo PVP s MP sa realizuje v štruktúrovaných podmienkach s jasným motivačným cieľom, kde vždy nasledujeme zdravý vývin, ale vychádzame z aktuálnej vývinovej úrovne žiaka v danej oblasti (oblasť vizuomotoriky).

Pri vytýčení cieľov rozvíjania, okrem aktuálnej vývinovej úrovne v oblasti vizuomotoriky, zohľadníme ciele a následne aktivity k aktuálnej vývinovej úrovne v oblasti kognitívnych schopností, komunikačnej schopnosti a v oblasti behaviorálnej.

Vzdelávací proces žiakov s AU alebo PVP s MP realizujeme individuálne alebo v skupine. Usilujeme sa o to, aby skupina mala čo najhomogénnejší charakter z hľadiska schopností a vývinovej úrovne. Proces, aktivity a dynamiku sprostredkujeme žiakom na adekvátnej úrovni alternatívnej formy komunikácie (frontálne).

V úvodnej fáze vzdelávania pracujeme v diáde s jedným žiakom a podľa potreby s ďalším učiteľom, ktorý stojí za chrbtom žiaka a poskytuje mu fyzický prompt. Neskôr, keď už pracujeme so skupinou, podľa schopností a potrieb účastníkov je možné využívať pomoc ďalšieho učiteľa, ale vždy sa usilujeme o to, aby v konečnom dôsledku bol žiak schopný na základe frontálnych verbálnych a vizuálnych inštrukcií vykonať aktivitu.

Výchovno-vzdelávacie ciele predmetu výtvarná výchova sa prelínajú každým ročníkom a úrovňou vzdelávania žiakov s AU alebo PVP s MP.

V procese dosiahnutia cieľov výtvarnej výchovy je potrebné zamerať sa na

- manipuláciu s predmetmi na takej úrovni, ktorá umožní žiakovi s AU alebo PVP s MP na adekvátnej vývinovej úrovni realizovať úlohy a používať predmety podľa funkcie,
- rozvoj a upevňovanie zručností potrebných k samostatnému vykonávaniu práce,
- vytvorenie a rozvoj takých voľno časových aktivít, ktoré bude realizovať aj v dospelosti,
- vytvorenie a rozvoj kompetencií, ktoré sú dosiahnuteľné samostatným vykonávaním práce a úloh.

Výchovno-vzdelávacie ciele vyučovacieho predmetu výtvarná výchova pre žiakov s AU alebo PVP s MP vychádzajú zo všeobecne stanovených cieľov výtvarnej výchovy ako vyučovacieho predmetu a zo všeobecne stanovených cieľov vzdelávania s AU alebo PVP s MP.

Sú to predovšetkým:

- rozvoj jemnej a hrubej motoriky,
- rozvoj koordinovaného pohybu rúk,
- rozvoj senzomotorickej koordinácie,
- rozvoj laterality
- rozvoj priestorovej orientácie,
- rozvoj koordinácie oko - ruka,
- rozvoj pozornosti,
- rozvoj priestorovej pamäti,
- rozvoj vnímania,
- rozvoj kreativity a improvizácie,
- spoločné výtvarné aktivity pomocou napodobňovania.

Výchovno-vzdelávacie ciele a niektoré aktivity výtvarnej výchovy sa prelínajú s cieľmi a činnosťami iných vyučovacích predmetov, a to najmä s vyučovacími predmetmi slovenský jazyk, hudobná výchova, telesná výchova a pracovné vyučovanie.

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Rozvíjať zmyslové, rozumové a emocionálne poznávanie žiakov prostredníctvom výtvarných aktivít,
- rozvíjať priestorové videnie,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať priestorovú pamäť,
- rozvíjať kooperáciu pri spoločných výtvarných aktivitách,
- prijať pravidlá pri rôznych aktivitách,
- prispôbovať sa požiadavkám skupiny.

OBSAH

Kombinované a materiálové techniky – koláž, textilná aplikácia, mozaika

Kresba (ceruza, uhlík, fixka) Kresba podľa modelu. Obkresľovanie časti tela: ruka, noha.

Maľba (štetec, drevko, tampón, temperové farby, suchý a voskový pastel, akvarelové farby) - Žiakov vedieme k pochopeniu jednoduchého členenia plochy s využitím farby a línie. Maľba vychádza z farebných škvŕn, čiar, vlnoviek, pruhov rôznej šírky a pod.

Zdôraznenie kontrastu farieb, dbáme o vhodný výber farieb v trojfarebných a viacerých kombináciách.

Modelovanie (hlina, modurit, plastelína)

Nádoby, vkladanie do foriem, kresba prstami, drevkom do hlíny. Odtlačanie rôznych drobných materiálov do hlíny.

Tvorba pohľadnice, obrazu, plagátu (kreslenie, vystrihovanie tvaru, nakreslenie kompozície a jej vymaľovanie).

PROCES

Nadalej precvičujeme motoriku rúk a prstov. Vytvárame priestor na uplatňovanie spontánneho výtvarného prejavu žiakov.

V tematických prácach učíme žiakov výtvarne vyjadriť dejový celok vo vzťahu k prostrediu, z ktorého čerpáme námety.

7. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Upevňovať zručnosti nadobudnuté v predchádzajúcich ročníkoch,
- rozvíjať priestorovú orientáciu,
- rozvíjať priestorovú pamäť,
- rozvíjať kreativitu a improvizáciu,
- kooperovať pri spoločných výtvarných aktivitách.

OBSAH

Kresba (ceruza, rudka, fixka, tuš)

Kresba ľudskej postavy.

Schematická kresba zvierat'a.

Maľba (štetec, tampón, drevko, akvarelové farby, temperové farby, suchý a voskový pastel)

Spontánna maľba s námetmi zo ľivota detí – rodina, škola, slávnosti, pre dieťa zaujímavé predmety.

Vyjadrovanie vlastných pocitov pomocou maľby. Zdôraznenie farebných kontrastov.

Modelovanie (hlina, plastelína, modurit)

Modelovanie zložitejších tvarov – šúl'ok, tvarovanie do špirály, kruhu – košík, podložka a pod.

Tvarovanie pomocou drevka, špachtle.

PROCES

Pri voľbe námetov vychádzame zo skúsenosti a bezprostredného okolia žiakov. Námety čerpáme z krátkych dejových celkov - rozprávky, detské filmy, ilustrované rečovanky a pod.

Podporujeme spontánny výtvarný prejav žiakov, navštevujeme s nimi výstavy výtvarných prác najmä detí.

7. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Dopĺňať, rozvíjať a zdokonaľovať osvojené poznatky a nadobudnuté výtvarné zručnosti z predchádzajúcich ročníkov,
- rozvíjať kreativitu a improvizáciu.

OBSAH

Výtvarné osvojovanie skutočnosti

Rozvíjanie výtvarného vyjadrovania osobných zážitkov. Zvyšovanie náročnosti na usporiadanie kompozičných prvkov, učíme žiakov znázorňovať priestor na ploche. Rozširovanie poznania detí v náuke o farbách - vlastnosti farieb a ich využitie.

Príklady námetov: zážitky z výletov, exkurzií, motív krajiny, postava v krajine, športové námety, školské aktivity a pod. .

Výtvarné techniky: maľba (mokré a suché materiály), kolorovaná kresba uhl'om, kolorovaná perokresba, maľba na sklo. Grafické techniky - linoryt, tlač z kartónovej a textilnej koláže, suchá ihla (do kartónu).

Výtvarný materiál: volíme podľa výberu výtvarných techník.

Rozvíjame priestorové videnie, cítenie a vyjadrovanie vnímaním a pozorovaním priestorových útvarov a javov v prírode.

Príklady námetov: z ľudovej tvorby - zobrazovanie hlinených nádob rôzneho tvaru a veľkostí, pomôcky v domácnosti, pracovné náradie, prírodniny, ľudská postava a pod. .

Výtvarné techniky: kresba - rudka, uhol', mäkká ceruza, textilná aplikácia, maľba - suché, mokré materiály, grafické techniky - linoryt.

Výtvarný materiál: volíme podľa výberu výtvarných techník.

Práca s výtvarnými prostriedkami

Uplatnenie výtvarno-výrazových prostriedkov grafických techník - línia, plocha (negatívna, pozitívna, štruktúrovaná), využívanie kontrastu svetla a tmy, vlastnosti farieb. Realizovanie dekoratívnej kompozície: symetrické a asymetrické.

Príklady námetov: Pokusy o jednoduché návrhy na plagáty, návrhy na prestieranie, knižné prebaly, obrusy, dekoračné látky.

Výtvarné techniky: koláž, mozaika, tempera, hra s písmom - vystrihovačky, batikovanie - viazaná, šitá batika, grafické techniky.

Výtvarný materiál: výber podľa zvolených techník.

Uplatnenie výtvarno-výrazových prostriedkov: plocha, povrch, tvar. Žiakov učíme pozorovaním a porovnávaním rozlišovať rôznorodosť tvarov a veľkostí, ktoré v priestorovom vytváraní zobrazujú, napodobňujú, zväčšujú, zmenšujú - štylizujú.

Príklady námetov: výroba masiek, maňušiek, makety ulíc, papierové vystrihovačky a skladačky, ozdobné predmety.

Výtvarné techniky: práce z kartónu (vystrihovanie, preklápanie, lepenie), konštrukčné práce z kartónových škatuliek (liekoviek) s výtvarným dotváraním priestoru, kašírovanie, modelovanie z hliny, moduritu, cesta ...

Výtvarný materiál: výber výtvarného materiálu určuje zvolená výtvarná technika.

Výtvarné umenie

Návštevy výstav výtvarných prác detí. Využívame i sprostredkované umenie cez umelecké reprodukcie, filmy a diafilmy o výtvarnom umení, všetky formy výtvarných aktivít vrátane zapojenia sa do rôznych výtvarných súťaží.

Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb

Telesná a športová výchova

Hodinová dotácia učebného predmetu

Telesná a športová výchova	7.ročník
ŠVP	2
Voliteľné hodiny	0
ŠkVP	2

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

U žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP s MP“) sa veľmi často stretávame s kvantitatívnymi a kvalitatívnymi odchýlkami vo vývine motoriky. Motorické prejavy a dispozície k nim môžu byť u niektorých žiakov s AU alebo PVP s MP primerané veku, pri niektorých pohybových aktivitách môžu presahovať štandardnú vývinovú úroveň, častejšie ju však nedosahujú. Zvyčajne majú tiež značne narušenú schopnosť napodobňovania a spontánnej komunikácie (mimikou, gestami), ktorou disponujú deti s nenarušeným vývinom, s oneskoreným vývinom, aj deti s mentálnym postihnutím bez autizmu. Prostredníctvom pohybov učiteľa a ich vlastných pohybov možno s nimi nadviazať aj komunikačnú interakciu a naznačovať komunikatívny zámer, ktorý je pre ne zrozumiteľný.

Pri vyučovaní predmetu telesná a športová výchova je možné využiť pomerne veľký priestor na aplikáciu psychomotorickej terapie, ktorej prvky majú kompenzačnú, reedukačnú a relaxačnú funkciu. Jej aplikáciou možno zmierňovať pohybové nedostatky a kompenzovať chýbajúce zručnosti.

Výchovno-vzdelávacie ciele vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova sú zamerané na dosiahnutie optimálneho telesného a pohybového rozvoja žiakov, vypestovanie pozitívneho vzťahu k pohybu, cvičeniu a športu v rámci ich možností a schopností. S rozvíjaním pohybovej aktivity úzko súvisí rozvoj poznávacej činnosti, nakoľko pri pohybových aktivitách pôsobíme aj na rozvoj psychických funkcií – na vnímanie, pozornosť, pamäť, myslenie, fantáziu a reč. Po určení motorickej a senzomotorickej vývinovej úrovne žiaka sa treba zamerať na utváranie účelových pohybových zručností, kompenzáciu motorických nedostatkov, elimináciu nevhodných motorických prejavov a pohybových stereotypií a tiež na rozvíjanie sociálnych a komunikačných schopností, s pozitívnym dopadom - okrem rozvoja motoriky a pohybových schopností - aj na jeho percepciu, kognitívne a sociálne funkcie. Výchovno-vzdelávacie ciele telesnej výchovy žiakov s AU alebo PVP s MP vychádzajú zo všeobecne stanovených cieľov telesnej výchovy ako vyučovacieho predmetu vo výchovno-vzdelávacom procese, pričom je potrebné ich prispôbiť a doplniť na základe nutnosti zohľadnenia špecifik vývinu a prejavov žiakov.

Sú to najmä

- rozvoj telesnej schémy žiaka,
- zvýšenie fyzickej zdatnosti a kondície žiaka,
- zlepšenie senzomotorických schopností,
- zvýšenie úrovne základných pohybových schopností,
- rozvoj cielených a koordinovaných pohybov s dôrazom na meniace sa prostredie a meniace sa aktivity,
- rozvoj prijateľných foriem pohybových aktivít s dôrazom na aktuálny sociálny kontext,
- osvojenie a upevnenie hygienických návykov,
- rozvoj verbálnych schopností,
- funkčne využívať komunikačné prostriedky vo vzťahu k telovýchovným aktivitám,
- zlepšiť prijímanie fyzického kontaktu s iným človekom,
- dodržiavať stanovené pravidlá pri fyzickej aktivite,
- spolupracovať a byť funkčným článkom vo vzájomnej interakcii s inými osobami,
- dodržiavať poradie v skupine,
- uplatňovať sebakontrolu pri pohybovej aktivite,
- zvládať účasť na hrových aktivitách s výmenou rolí,
- vedieť sa prispôbiť požiadavkám skupiny,
- uplatňovať napodobňovanie pri spoločných pohybových aktivitách,
- uvedomovať si jednotlivé časti svojho tela vo vzťahu k riadenému pohybu,
- vnímať smer v súvislosti s pohybom a orientáciou v priestore (hore, dolu, dopredu, dozadu, vpravo, vľavo...),

- rozvoj hrubej aj jemnej motoriky,
- rozvoj pohybovej koordinácie,
- rozvoj koordinácie oko - ruka,
- rozvoj pozornosti,
- rozvoj priestorovej a časovo-sledovej pamäti,
- rozvoj kreativity a improvizácie,
- rozvoj schopnosti generalizovať.

Uvedené ciele sa dosahujú prostredníctvom telovýchovných aktivít patriacich do nasledujúcich tematických celkov, ktoré sú uplatnené v obsahu vzdelávania:

- poznatky z telesnej kultúry, terminológia (druhy športov, cvikov, pohybov a polôh tela a častí tela pri telovýchovných činnostiach, častí tela, pomenovanie telocvičného náradia, náčinia a používaných pomôcok, atď.),
- základy poradových cvičení (vedieť sa postaviť na určené miesto, otočiť sa určeným smerom, zaradiť sa do útvaru určeného pre zoskupenie detí, dodržiavať pravidlo pri chôdzi v určenom útvare detí a i., aj prostredníctvom povelov poradových cvičení), (ďalej len „poradovosť“),
- prípravné, kondičné, koordinačné, kompenzačné, uvoľňovacie, vytrvalostné, obratnostné, relaxačné cvičenia,
- pohybové hry,
- rytmické hry a základy tanca,
- základy atletiky,
- turistika, resp. aj plávanie.

Na telesnej a športovej výchove sa využíva štandardné telocvičné náčinie a náradie a ďalšie vhodné pomôcky. Odporúčaná je lavička, švédka debna, rebriny, trampolína, molitanové podložky, lopty, plastové obruče, kolky, farebná lepiaca páska, farebné fólie a rôzne ďalšie telocvičné náradie, no aj predmety a pomôcky používané v bežnom edukačnom procese pri aplikácii programu TEACCH primerane k vývinovej úrovni žiaka.

1. Základné odporúčania

Pri vyučovaní telesnej a športovej výchovy žiakov s AU alebo PVP s MP je dôležité

- pri každej pohybovej aktivite mať pripravené vizuálne pomôcky na alternatívnu formu komunikácie,
- dopredu žiaka informovať o forme a priebehu pohybovej aktivity, pre neho zrozumiteľnou formou, s využitím alternatívnej formy komunikácie,
- komunikovať prostredníctvom vizuálnych prostriedkov počas celej doby trvania pohybovej aktivity,
- umiestniť pomôcky potrebné k vykonaniu pohybových aktivít v poradí, v ktorom po sebe nasledujú jednotlivé aktivity alebo ich zložky,
- priestor upraviť takým spôsobom, aby vizuálne dostatočne informoval žiaka o procese pohybovej aktivity,
- mať pre žiaka zabezpečené súčasne s verbálnym promptom (frontálne) aj poskytnutie fyzického promptu zozadu, ak si nedokáže osvojiť aktivitu pomocou napodobňovania,
- použiť aj vonkajšie motivačné činitele (individuálne, primárneho alebo sekundárneho charakteru), ak pohybová aktivita pre žiaka nie je zdrojom radosti,
- pred vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu na vyučovanie predmetu telesná a športová výchova zmapovať vývinovú úroveň žiaka v nasledovných oblastiach:
 - a) napodobňovanie,
 - b) receptívna zložka reči,
 - c) kooperácia,

- d) prijímanie frontálnych inštrukcií,
- e) úroveň spolupráce v skupine,
- na základe získaných výsledkov určiť formu vyučovania, ktorou môžu byť nasledujúce alternatívy:
 - a) výhradne individuálny prístup, t. j. 1 učiteľ a 1 žiak,
 - b) skupinový prístup - frontálne učenie niekoľkých žiakov súčasne s tým istým počtom učiteľov, aby mal každý žiak poskytovaný fyzický prompt,
 - c) skupinový prístup, keď je žiak schopný napodobňovať a pri frontálnom učení kooperuje s učiteľom - 1 učiteľ učí max. 4 žiakov,
- vytvárať také edukačné situácie, kde sa žiaci nemusia nutne deliť medzi sebou s pomôckami a pri ktorých môže byť rešpektovaná znížená až nemožná schopnosť kooperácie, ktorú možno budovať alebo zvyšovať len po veľmi malých krokoch.

2. Odporúčané základné aktivity pri individuálnom rozvíjaní

Kontaktné hry – fyzický kontakt medzi žiakom a učiteľom, podmienený iniciovaním vytvorenia očného kontaktu medzi žiakom a učiteľom.

Zrkadlo – na spontánne pohybové, vokalizačné prejavy žiaka učiteľ reaguje ich napodobňovaním.

Imitácia – napodobňovanie pohybu učiteľa - vedľa seba, za sebou a vo frontálnej polohe; imitácia pohybu s výmenou rolí; imitácia pohybu s výmenou rolí v určitom rytme, tempe a meniacej sa dynamike.

3. Odporúčané základné aktivity pri skupinovom rozvíjaní

Odovzdávanie – vytvorením očného kontaktu, v prípade verbalizujúceho žiaka aj oslovením spolužiaka, navodiť vykonanie pohybu, motorického prejavu.

Opakovanie (memoria) – žiak zopakuje predvedený pohyb. Hra, aktivita sa ukončí vtedy, keď pri nej príde na rad každý žiak.

Duet – učiteľ prezentuje jednoduchú následnosť pohybov a žiak, s ktorým nadviaže očný kontakt, napodobňuje pohyby učiteľa (spolu s učiteľom vykonávajú túto aktivitu) a rytmus jeho pohybu.

4. Poznámky a dôležité upozornenia

Iniciátorom každej aktivity v úvode je učiteľ.

Pred začatím skupinovej aktivity musia byť žiaci rozvíjaní individuálne.

Pri skupinových aktivitách treba vytvoriť homogénnu skupinu z hľadiska schopností zúčastnených žiakov.

Jeden učiteľ môže rozvíjať maximálne štyroch žiakov, v prípade potreby sa využíva pomoc ďalšej osoby (asistenta učiteľa alebo inej osoby), ktorý je na hodine spravidla vždy prítomný.

Relaxačné cvičenia zaraďujeme na záver telovýchovných aktivít.

Pred vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu predmetu telesná a športová výchova je nevyhnutné preštudovať si celý obsah vzdelávania, nakoľko na základe individuálnych osobitostí žiaka s AU alebo PVP s MP je možné prispôbiť aplikáciu niektorých prvkov či postupov uvedených pri iných ročníkoch a úrovniach.

Teoretické rozpracovanie postupnosti krokov pri jednotlivých činnostiach pre menej skúsených pedagógov z práce so žiakmi s AU alebo PVP s MP musí vychádzať z praxe.

V telesnej a športovej výchove žiakov s AU alebo PVP s MP je možné primerane využiť telesné cvičenia a pohybové aktivity uvádzané v odbornej literatúre venovanej zdravotnej telesnej výchove (telesnej výchove pre deti/žiacov so zdravotným oslabením).

7. ROČNÍK

7. ROČNÍK – 1. úroveň

CIELE

- Upevňovať spontánnu a sociálne prijateľnú formu komunikácie medzi učiteľom a spolužiakmi pri pohybových aktivitách a prostredníctvom pohybových aktivít,
- nácvik pohybových zručností a návykov potrebných pre pracovné a spoločenské začlenenie žiakov s AU alebo PVP s MP do majoritnej spoločnosti,
- funkčne používať komunikačné prostriedky,
- rozvíjať verbálne schopnosti v súvislosti s pohybovými aktivitami,
- prijatie fyzického kontaktu,
- akceptovať, prijímať a uplatňovať stanovené pravidlá,
- kooperovať s učiteľom, so spolužiakom pri pohybových aktivitách,
- vytváranie sebakontroly,
- dokázať sa prispôsobiť požiadavkám skupiny,
- uplatňovať napodobňovanie pri riadených pohybových aktivitách,
- akceptovať poradovosť,
- rozvíjať generalizačnú schopnosť.

OBSAH

Kvalitatívne rozvíjanie nacvičovaných pohybových aktivít v predchádzajúcich ročníkoch.

Vychádzky do parku, návšteva detského ihriska so zameraním na hry, pohybové aktivity realizované v neznámom/menej známom prostredí, v spoločnosti neznámych detí.

PROCES

Vzhľadom na biologické zmeny detského organizmu a pohybového aparátu v puberte, ku ktorým v tomto vekovom období dochádza, je potrebné predchádzať deformáciám pohybového aparátu. Vo zvýšenej miere je potrebné zamerať sa na cvičenia, ktoré zabezpečujú správne držanie tela a na posilňovanie jednotlivých svalových skupín.

Pri všetkých aktivitách sa snažíme o uplatňovanie kooperácie jednotlivého žiaka so spolužiakmi.

7. ROČNÍK – 2. úroveň

CIELE

- Upevňovať nadobudnuté schopnosti a zručnosti pri pohybových aktivitách s dôrazom na ich generalizáciu v zmenenom vonkajšom prostredí, na zmenu formy vykonávania aktivity a na personálnu zmenu,
- upevňovať schopnosť dodržiavať pravidlá pri hrových a pohybových aktivitách,
- podporovať pohybové zručnosti a návyky potrebné pre pracovné aktivity,
- funkčne používať komunikačné prostriedky,
- rozvíjať komunikačnú schopnosť v súvislosti s aktuálnymi pohybovými aktivitami,
- prijímanie fyzického kontaktu,
- akceptovať a uplatňovať stanovené pravidlá,
- kooperácia, rozvoj interakčnej kooperácie,
 - sebakontrola,

- vedieť sa prispôbiť požiadavkám skupiny,
- vedieť sa zapojiť do spoločným pohybových aktivít pomocou napodobňovania,
- akceptovať poradovosť,
- rozvíjať generalizačnú schopnosť.

OBSAH

Zdravotné cvičenia – chôdza na akupresúrnom alebo pohyblivom chodníku, na stepperi. Jazda na rehabilitačnom bicykli.

Kondičné cvičenia – chôdza, beh, skoky, lezenie, hádzanie, chytanie a gymnastické cvičenia.

Chôdza – upevňovanie správneho držania tela pri chôdzi, chôdza daným smerom, chôdza po čiare, stočenom lane alebo hadici, chôdza v zástupe za učiteľom. Nácvik rytmickej chôdze. Prekračovanie nízkych prekážok pri chôdzi – kocky zo stavebnice, škatule od topánok a pod. Nácvik chôdze po schodoch na hor a dole striedavo ľavou, pravou nohou. Nácvik chôdze vo dvojiciach s držaním, postupné rytmizovanie chôdze s udávaním tempa – vytlieskavanie, bubnovanie. Chôdza a prekračovanie nízkej prekážky s ľahkým predmetom v ruke. Chôdza na mieste. Chôdza v prírode po nerovnom teréne (najmenej 1 km).

Beh – prehlbovanie nácviku pohybov nôh a ramien pri behu, beh daným smerom, beh v zástupe za učiteľom alebo za spolužiakom, prebehnutie vizuálne vyznačenej trasy na zemi. Vybehnutie na daný signál: zo stoja, drepu.

Skoky – poskoky na mieste i z miesta znožmo a striedavo na jednej, druhej nohe, skoky z miesta, skok cez čiaru, lano, hadicu položenú na zem. Preskok prekážky vysokej max. 15 cm, zoskok z výšky 30 - 40 cm na mäkkú podložku podľa možností do drepu, nácvik skoku do diaľky.

Lezenie dopredu – upevňovanie lezenia po kolenách vizuálne vyznačenou trasou, preliezanie vhodných prekážok – preliezačky, nízky rebrík max. 1 m, lavičky, švédske debny, obruče na stojančekoch. Spúšťanie sa na klzačke. Podliezanie vhodných prekážok – lavičky, švédske debny.

Hádzanie a chytanie – nácvik v chytaní lopty gúľajúcej sa po zemi, po šikmej ploche, lopty hodenej/podanej učiteľom/spolužiakom. Hodenie lopty učiteľovi, spolužiakovi. Hádzanie do terča, na cieľ, nácvik nadhadzovania lopty obidvoma rukami. Prehadzovanie lopty cez nízke prekážky. Nácvik hodu lopty do diaľky, do výšky.

Gymnastické cvičenia – prechod cez lavičku s obratom. Chôdza po šikmej ploche, napr. po zavesenej lavičke. Výskok max. na 2 diely švédskej debny. Gúľanie a priťahovanie plnej lopty v kľaku.

Základy akrobatických cvičení – prevaľovanie bokom v ľahu na rovnej podložke – s vystretými nohami, kolíska na chrbte z drepu spojného. Rýchle zmeny polôh v postoji. Aktivity na rozvoj rovnováhy, laterality a koordináciu pohybov (napr. niektoré jednoduché one brain cvičenia).

Sezónne činnosti – v zimnom období hry na snehu, nácvik chôdze po klzkej ploche, sánkovanie sa na miernom svahu, v jarnom a v letnom období turistika, podľa možností v ktoromkoľvek ročnom období aj plávanie.

Kolektívne činnosti – loptové hry s jednoduchými pravidlami. Naháňačky.

Hudobno-pohybové hry - rytmizovaná chôdza a beh v rôznom tempe udávanom učiteľom, ktorého zmena je signalizovaná zvukom píšťalky. Riekanky, detské pesničky spojené so symbolizáciou pohybov a aktivít. Nácvik točenia sa vo dvojiciach – učiteľ a žiak. Prísunný krok bokom, nácvik prísunného kroku vpred, nácvik cvalu bokom.

Koordináčné a relaxáčné cvičenia – opakovanie a utvrdzovanie cvikov z predchádzajúcich ročníkov.

PROCES

Výber telovýchovných aktivít sleduje stanovené ciele telesnej a športovej výchovy. Nadväzuje na už nadobudnuté schopnosti a zručnosti pri pohybových aktivitách v nižších ročníkoch.

Pri pohybových aktivitách navodíme situáciu na imitáciu pohybových aktivít učiteľa, spolužiaka/spolužiakov s cieľom sociálne prispôsobiť sa skupine a skupinovej aktivite; na rozvíjanie schopnosti využívať naučenú pohybovú hru; na interakciu so spolužiakom/spolužiakmi bez aktívneho zasahovanie učiteľa (10-15 min); na rozvíjanie schopnosti iniciovať sociálnu interakciu prostredníctvom aktivít so spolužiakom/spolužiakmi bez aktívneho zasahovania učiteľa (10-15 min). Dôležité je zamerať sa na rozširovanie už zvládnutých pohybových zručností, na chôdzu a beh, na rozvíjanie a posilňovanie fyzickej zdatnosti formou kondičných cvičení.

Pri aktivitách realizovaných na telesnej výchove je potrebné mať vytvorenú homogénnu skupinu z hľadiska vedomostí a schopností zúčastnených žiakov. Jeden učiteľ môže rozvíjať maximálne štyroch žiakov. V tomto prípade už nevyužívať pomoc druhého učiteľa.

7. ROČNÍK – 3. úroveň

CIELE

- Upevňovať nadobudnuté schopnosti a zručnosti z predchádzajúcich ročníkov pri vykonávaní pohybových aktivít s dôrazom na generalizáciu týchto zručností v zmenenom vonkajšom prostredí, na zmenu formy vykonávanie aktivity a na personálnu zmenu,
- spontánne dodržiavať pravidlá pri hrových a pohybových aktivitách,
- podporovať pohybové zručnosti a návyky potrebné pre pracovné a spoločenské začlenenie žiakov s AU alebo ďalšími PVP s MP do majoritnej spoločnosti,
- funkčne používať komunikačné prostriedky,
- rozvíjať verbálnu schopnosť vo vzťahu k telovýchovným aktivitám,
- prijímanie fyzického kontaktu,
- akceptovať určené pravidlá,
- rozvíjať interakčnú kooperáciu,
- prispôbovať sa požiadavkám skupiny,
- rozvíjať schopnosť generalizovať, napodobňovať,
- dodržiavať poradie,
- rozvíjať kreativitu a improvizáciu schopnosť.

OBSAH

Zdravotné cvičenia – opakovanie a obmieňanie cvikov z predchádzajúcich ročníkov. Chôdza na akupresúrnom alebo pohyblivom chodníku. Chôdza na stepperi. Jazda na rehabilitačnom bicykli.

Kondičné cvičenia – zamerané na chôdzu, beh, skoky, lezenie, hádzanie a chytanie, gymnastické cvičenia.

Chôdza – upevňovanie správneho držania tela pri chôdzi, chôdza daným smerom, po čiare, v zástupe za učiteľom. Návnik rytmickej chôdze. Prekračovanie nízkych prekážok pri chôdzi. Návnik chôdze po schodoch na hor a dole striedavo ľavou, pravou nohou. Návnik chôdze vo dvojiciach s držaním, postupné rytmizovanie chôdze s udávaním tempa. Chôdza a prekračovanie nízkej prekážky s ľahkým predmetom v ruke. Chôdza na mieste. V prírode prejsť najmenej 1 km.

Beh – beh daným smerom, v zástupe za učiteľom alebo za spolužiakom, prebehnutie vizuálne vyznačenej trasy na zemi. Vybehnutie na daný signál: zo stoja, drepu. Beh – vybehnutie na dohodnutý signál, beh v zástupe za spolužiakmi po vizuálne vyznačenej trase. Beh cez nenáročnú prekážkovú dráhu v zástupe za ostatnými spolužiakmi.

Skoky – poskoky na mieste i z miesta znožmo a striedavo na jednej, druhej nohe, skoky z miesta, skok cez čiaru, lano, hadicu položenú na zem. Preskok prekážky vysokej max. 15 cm, zoskok z výšky 30 - 40 cm na mäkkú podložku podľa možností do drepu, návnik skoku do diaľky.

Lezenie – upevňovanie lezenia v pred po kolenách. Lezenie v pred danou vizuálne vyznačenou trasou, preliezanie vhodných prekážok – preliezačky, nízky rebrík max. 1 m, švédske lavičky, švédske debny, obruče na stojančekoch. Spúšťanie sa na kĺzačke. Podliezanie a preliezanie vhodných prekážok - švédske lavice, švédske debny. Lezenie na nízky rebrík.

Hádzanie a chytanie – návnik v chytaní lopty, gúľajúcej sa po zemi, po šikmej ploche, lopty hodenej/podanej učiteľom/spolužiakom. Hodenie lopty učiteľovi, spolužiakovi. Hádzanie do terča, do cieľa, návnik nadhadzovania lopty obidvoma rukami. Prehadzovanie nízkych prekážok. Návnik hodou lopty do diaľky, do výšky.

Gymnastické cvičenia – prechod cez lavičku s obratom. Chôdza po šikmej ploche, napr. po zavesenej lavičke. Výskok max. na 2 diely švédskej debny. Gúľanie a priťahovanie plnej lopty v kľaku.

Základy akrobatických cvičení – prevaľovanie bokom v ľahu na rovnej podložke – napnutými nohami, kolíska na chrbte z drepu spojeného. Rýchle zmeny polôh v postojoch. Aktivity na rozvoj rovnováhy, lateralitu a koordináciu pohybov (napr. niektoré jednoduché one brain cvičenia).

Sezónne činnosti – v zimnom období hry na snehu, chôdza po klzkej ploche, sánkovanie sa, v jarnom a v letnom období turistika, v každom ročnom období podľa možností plávanie.

Doprava a pravidlá cestnej premávky. Osvojovanie významu dopravných značiek, zvukových a svetelných signálov, ktoré usmerňujú pohyb chodcov a pohyb vozidiel.

Kolektívne činnosti – loptové hry s jednoduchými pravidlami. Naháňačky. Zrkadlo, imitovanie, memoria, odovzdávanie, duet.

Hudobno-pohybové hry – rytmizovaná chôdza a beh v rôznom tempe. Riekanky, detské pesničky spojené so symbolizáciou pohybov a aktivít.

Koordináčne a relaxačné cvičenia – opakovanie a upevňovanie cvikov z predchádzajúcich ročníkov.

PROCES

Pri pohybových aktivitách treba navodiť situáciu na imitáciu pohybových aktivít spolužiaka/spolužiakov s cieľom sociálne prispôbiť sa skupine a skupinovej aktivite; na rozvíjanie schopnosti využívať naučenú pohybovú hru na interakciu so spolužiakom/spolužiakmi bez aktívneho zasahovania učiteľa (10-15 min); na rozvíjanie schopnosti iniciovať sociálnu interakciu prostredníctvom aktivít so spolužiakom/spolužiakmi bez aktívneho zasahovania učiteľa (10-15 min).

Pri pohybových aktivitách treba navodiť situáciu na prispôsobovanie sa zmenenému prostrediu; prispôsobovanie sa personálnej zmene; na osvojovanie si pravidiel bezpečného pohybu na ulici; na cestovanie dopravnými prostriedkami z bodu A do bodu B, pri ktorých učiteľ koriguje aktívne zasahuje do procesu nácviku. Naďalej je potrebné zamerať sa na rozširovanie už zvládnutých pohybových zručností; chôdze a behu; na rozvíjanie a posilňovanie fyzickej zdatnosti formou kondičných cvičení.

Pri aktivitách realizovaných na telesnej a športovej výchove je potrebné mať vytvorenú homogénnu skupinu z hľadiska vedomostí a schopností zúčastnených žiakov.

Jeden učiteľ by mal pracovať maximálne so štyrmi žiakmi.

Obsah vzdelávania pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím pre 7. ročník s vyučovacím jazykom maďarským bol schválený pedagogickou radou 04.07.2017.

V Rimavskej Sobote, 04.07.2017

PaedDr. Iveta Tóthová
riaditeľka školy

